

AZƏRBAYCAN

RESPUBLİKASI

DÖVLƏT ELM VƏ TEXNİKA KOMİTƏSİ

PATENT-LİSENZİYA İDARƏSİ

SƏNAYE MÜLKİYYƏTİ

RƏSMİ BÜLLETEN № 2

Dərc olma tarixi: 01.07.98

BAKİ - 1998

MÜNDƏRİCAT

Bölmə 1. İxtiraya dair sənədlər barədə mə'lumatların dərci	3
Bölmə 2. Azərbaycan Respublikasının Dövlət reyestrinə daxil edilmiş əmtəə nişanları və xidmət nişanları	54
Bölmə 3. Düzəlişlər.	161
Bölmə 4. Sənaye mülkiyyəti obyektlərinə görə mühafizə sənədlərindən çıxan hüquqların lisenziya müqaviləsilə və ya güzəşt edilmə yolu ilə verilməsi və bunun Azərbaycan Respublikasının Dövlət reyestrində qeyd olunması barədə mə'lumat	163

СОДЕРЖАНИЕ

Раздел 1. Публикация сведений о заявках на изобретения	3
Раздел 2. Публикация сведений о товарных знаках и знаках обслуживания, внесенных в Государственный реестр Азербайджанской Республики	54
Раздел 3. Исправления	161
Раздел 4. Передача прав	163

1

Bölmə 1. İxtiraya dair iddia sənədləri barədə məlumatların dərci

Раздел 1. Публикация сведений о заявках на изобретения

Bölmə A. İnsanın həyatı tələblərinin təmin edilməsi

Раздел А. Удовлетворение жизненных потребностей человека

- (51) A 61 B 6/12
- (21) N 93/000242 A
- (22) 16.12.93

(71) A.Əliyev adına Azərbaycan Dövlət Həkimləri Təkmilləşdirmə İnstitutu

(72) Səmədzadə Rəsim Musa oğlu, Seyidbəyov Oktay əsədix oğlu

(73) A.Əliyev adına Azərbaycan Dövlət Həkimləri təkmilləşdirmə İnstitutu

(54) Patoloji ocağın ölçülərini və yerləşmə dərinliyini təyin etmək üçün rentgen aparatına qoşulan qurğu

(57) İxtira tibbi texnikaya aiddir. İxtiranın vəzifəsi patoloji ocağın yerləşmə dərinliyinin və ölçülərinin təyin edilməsi dəqiqliyinin yüksəldilməsindən ibarətdir. Qurğu dayaqdan, kronşteyndən, ştativdən, rentgenkontrast nişanları olan xətkəşlərdən və xətkəşə paralel yerləşdirilmiş bir neçə xətkəşlərdən ibarət pantoqraf konstruksiyasından təşkil olunmuş, həmin xətkəşlərin sərbəst uçlarına xətti etalonları olan sipərlər bərkidilmişdir. Təklif edilən qurğu zədələnmənin patoloji ocağının yerləşmə dərinliyinin ölçülməsi və ölçülərinin təyin edilməsi dəqiqliyinin yüksəldilməsinə imkan verir, xəstənin rentgen müayinəsini sadələşdirir və

onun şüalanmaya qalmasını azaldır.

(71) Azərbaycanın Dövlət Tibbi İnstitutu

(72) Səmədzadə Rəsim Musa oğlu, Seyidbəyov Oktay əsədix oğlu

(73) Azərbaycanın Dövlət Tibbi İnstitutu

(54) Устройство к рентгеновскому аппарату для определения размеров и глубины залегания патологического очага

(57) Изобретение относится к медицинской технике. Задачей изобретения является повышение точности измерения глубины залегания и размеров патологического очага. Устройство содержит стойку, кронштейн, штатив, линейки с рентгеноконтрастными метками и пантографной конструкции, состоящей из нескольких параллельно расположенных относительно линейки линеек, на свободных концах которых укреплены козырьки с линейными эталонами. Применение предложенного устройства позволяет повысить точность измерения глубины залегания и определения размеров патологического очага поражения, упрощает рентгенологическое обследование больного и уменьшает его облучение.

(51) A 61 B 17/60

(21) N 95/000538 A

(22) 01.03.95

(71) Azərbaycan Elmi-Tədqiqat
Travmatologiya və Ortopediya
İnstitutu

(72) Cəlilov Yaşar Raftar oğlu,
Dadaşov Xəlid Dadaş oğlu.

(73) Azərbaycan Elmi-Tədqiqat
Travmatologiya və Ortopediya
İnstitutu

(54) Onurğa sütununun
deformasiyalarının cərrahi
müalicəsi üçün qurğu

(57) İxtira təbabətə, travmatologiya və ortopediyaya aiddir. İxtiranın vəzifəsi köndələn-boylama istiqamətində sabitliyin saxlanması şəraitində onurğa seqmentlərinin dozalaşdırılmış köndələn-boylama korreksiyasından ibarətdir. Qurğu onurğaya bərkidilən səthdə xırda rombvari dişciklər-kərtiklər olan iki qovsvari lövhədən ibarətdir. Perforasiya uzunsov ovalabənzər yerinə yerləşir, lövhələrin bərkidilməsi isə qaykılı sancaqlarla həyata keçirilir. Təklif edilən qurğu onurğa sütununun boylama və köndələn istiqamətdə ehtiyatlı korreksiyasını təmin edir, onurğa boyninin zədələnməsi ehtimalı ləğv edilir, əməliyyatını sadələşdirir və əməliyyatdan sonrakı dövrdə gips korseti ilə fiksasiya ehtiyatı qalmır.

(71) Azərbaycan Elmi-Tədqiqat
Travmatologiya və Ortopediya
İnstitutu

(72) Джалилов Яшар Раftar
оглы, Дадашов Халид Дадаш
оглы

(73) Азербайджанских на-
учно-исследовательский ин-
ститут травматологии и
ортопедии

(54) Устройство для опе-
ративного лечения дефор-
маций позвоночника

(57) Изобретение относится к
медицине, а именно к
травматологии и ортопедии.
Задачей изобретения явля-
ется обеспечение дозиро-
ванной продольной коррек-
ции сегментов позвоночника
при сохранении их стабиль-
ности в поперечно-продоль-
ном направлении. Устрой-
ство состоит из двух
дугобразных пластин с
мелкими ромбовидными
зазубринками-насечками со
стороны крепления к поз-
воночнику. Перфорацию вы-
полняют в виде продол-
говатого овала, а крепление
пластин осуществляют
шпильками с гайками. Пред-
ложенное устройство позво-
ляет обеспечить дозирован-
ную поперечно-продольную
коррекцию сегментов позво-
ночника, сохраняет их ста-
бильность, исключает пов-
реждение спинного мозга,
упрощает ход операции,
устраняет необходимость в
немедленной гипсовой фик-
сации.

(51) A 61 F 5/04

(21) N 95/000601 A

(22) 24.04.95

(76) Kərimov Ələkbər Həsənəli
oğlu

(54) Budların anadangəlmə çıxıqlarının müalicəsi üçün şına

(57) İxtira təbabətə,məhz ortopediyaya aiddir.İxtiranın məqsədi budların lazımı vəziyyətdə fiksasiyasını və bud-çanaq oynagında hərəkət sərbəstliyini artırmaga nail olmaqdan ibarətdir. Qurgu xarici birləşdirici oxdan, daxili oxdan, fiksatorдан, ayırıcı yaydan, dayaq yinləri və boltlu dəyirmi dayaqdan ibarətdir. Dəyirmi dayaq qayka və yəhəri fiksə edən dirəkli dyircəkdən ibarətdir. Əlavə olaraq, yayın fiksatoru qoyulub. Şindən istifadə budların bud-çanaq oynagında hərəkətinin azadlığı ilə eyni zamanda lazımı vəziyyətdə fiksasiyasını təmin edir.

(76) Керимов Алекпер Гасанали оглы

(54) Шина для лечения врожденного вывиха бедра

(57) Изобретение относится к медицине ,а именно к ортопедии. Задачей изобретения является повышение степени свободы движений в тазобедренном суставе и фиксация в необходимом положении бедер.Устройство состоит из наружной штанги, внутренней штанги, фиксатора, разжимной пружины, шаровых опор с опорными шинами и болтами. Шаровая опора состоит из шара со стойкой, фиксирующей гайки

и седла. Дополнительно установлен фиксатор пружины. Применение шины обеспечивает фиксацию бедер в необходимом положении с одновременным повышением степени свободы движений в тазобедренном суставе.

Bölmə B. Müxtəlif texnoloji proseslər.

Раздел В. Различные технологические процессы.

(51) В 01 В 7/00
(21) N 98/001019 А
(22) 19.06.97

(76) Məmmədov Firudin İbrahim oğlu, Səttərov Vəqif Qafar oğlu, Məmmədov Cavanşir Firudin oğlu, Əsədova Rəna Şəriq qızı.

(54) Xətti və bucaq yerdəyişməli ikifunksiyalı induktiv çevirici

(57) Təklif olunan ixtira ölçü texnikasına aid olub, sənayenin müxtəlif sahələrində obyektlərin eyni zamanda və bir-birindən asılı olmadan xətti və bucaq yerdəyişmələrini ölçməyə imkan verir. İxtiranın əsas məqsədi dolaqların yerləşdirilməsi və rotorun formasının dəyişdirilməsi hesabına ölçü diapozonunun genişləndirilməsi, dəqiqliyin və hassaslığın artırılması, konstruksiyanın sadələşdirilməsidir. Qoyulan məsələnin həlli üçün, silindrik nüvəli birinci və ikinci dolaq seksiyalı xətti və bucaq yerdəyişməsini ölçən induktiv

çeviricinin birinci və ikinci tərəf dolaqları xətti yerdəyişmələr üçün nüvənin daxilində uzununa yuvalarda, bucaq yerdəyişmələri üçün isə nüvənin daxilində diametr üzrə açılmış yuvalarda yerləşdirilir. Vericinin rotoru düzbucaqlı nazik divarlı silindr şəklində hazırlanır.

Мамедов Фирудун Ибрагим оглы, Саттаров Вагиф Кафар оглу, Мамедов Джаваншир Фирудун оглы, Асадова Рена Шариг кызы.

(54) Двухфункциональный индуктивный преобразователь линейных и угловых перемещений.

(57) Изобретение относится к измерительной технике и позволяет измерять одновременно и независимо одно от другого как линейные, так и угловые перемещения объектов в различных отраслях промышленности. Задачей изобретения является расширение диапазона точности, чувствительности и упрощения конструкции за счет изменения размещения обмоток и формы ротора. Для решения поставленной задачи в индуктивном преобразователе линейных и угловых перемещений, содержащем цилиндрический магнитопровод секционированные первичные и вторичные обмотки для измерения линейных и угловых перемещений, секции первичной и вторичной обмотки для линейных перемещений

размещены внутри магнитопровода продольно расположенных пазов на внутренней поверхности магнитопровода, а обмотки для измерения угловых перемещений размещены диаметрально к продольному пазу в центре магнитопровода, диаметрально расположенных внутренних пазов магнитопровода и ферромагнитный провод изготовлен в форме прямоугольника.

(51) B 01 D
(21) N 96/000736 A
(22) 13.07.95
(76) Israfilov Telman Davud oğlu

(54) Suspenziyanın süzdürülməsi üsulu

(57) Təklif olunmuş süzdürmə üsulu hidrometallurgiya və kimya sənayesinə aiddir və alüminium-oksidi istehsalından alüminat məhlullarının süzülməsində tətbiq oluna bilər. Göstərilən ixtiranın mətləbi yüksək temperaturda və təzyiqdə olan məhlulun texnoloji göstəricilərini süzdürmə çağı saxlamaq, məhsuldarlığı artırmaq və üsulu həyata keçirən qurğunun qabarıt ölçülərini kiçiltməkdir. Təklif olunmuş üsula görə yüksək temperatur və təzyiqdə olan suspenziyanı, tütəlim avtoklav horrasını həmin təzyiq altında süzgəcdən keçirirlər və süzgəcin üzünə toplanmış bərk fazanı aramsız olaraq sıyırlar. Təklif olunmuş üsulun tətbiqi yüksək temperatur və təzyiqdə olan suspenziyanın texnoloji gös-

təcirlərini süzmə çağı saxlamağa, süzdürmənin məhsuldarlığını artırmaqla və lahiyələndiriləcək qurğunun qəbarit ölçülərini kiçiltməyə imkan verir.

(76) Исрафилов Тельман
Давуд оглы

(54) Способ фильтрации суспензии

(57) Предлагаемый способ относится к области фильтрации, в частности, разделения суспензий и может быть использован в гидрометаллургической и химической промышленности, при фильтрации алюминатных растворов в производстве глинозема. Суть предлагаемого способа сводится к следующему. Суспензию, имевшую высокую температуру и находящейся под высоким давлением, например, автоклавную пульпу, пропускают через фильтрующую поверхность и непрерывно снимают твердую фазу с поверхности. Использование предложенного способа позволяет вести непрерывную фильтрацию при высоких температурах (выше 100°C) и давлениях, сохранить технологические параметры суспензии при фильтрации, увеличивать производительность и дает возможность уменьшить габаритные размеры устройств для осуществления фильтрации.

(51) B 01 I 37/00, 37/08
(21) N 93/000183 A
(22) 21.12.93

(71) Azərbaycan Respublikası
Elmlər Akademiyasının Y. Məmmədov
Prosesləri İnstitutu. Neft-Kimya

(72) Qasimov Azər Əli oğlu,
Fərhadova Qülarə Təpə qızı,
Rüstəmov Musa İsmayil oğlu,
Orucov Rəcəb Binnət oğlu,
Qasimzadə Sədaqət Hafiz qızı,
Miriyyəv Şövrət oğlu.

(73) Azərbaycan Respublikası
Elmlər Akademiyasının Y. Məmmədov
Prosesləri İnstitutu. Neft-Kimya

(54) Heterogen katalizatorların hazırlanması üsulu

(57) İxtira kataliz sahəsində xüsusən neft-kimya e'mali proseslərində heterogen katalizatorların hazırlanması üsuluna aiddir. İxtiranın məqsədi katalizatorların aktivliyini və aparılan proseslərin seçilməsinin artırılmasıdır. Məqsədə çatmaq üçün, məlum üsullarla aktiv komponentlərlə işlənmiş daşıyıcı yavaş-yavaş temperaturun artırılması ilə aşağı təzyiqdə (qalıq təzyiq 10 - 550 mm.c.st., qurudulma və gözdəldilməyə uğradılır. Bu vaxt qurudulma $40 - 80^{\circ}\text{C}$ -də 3 - 4 saat ərzində temperaturun artma sürəti saatda 15 - 25°C olaraq, gözdəldilmə isə $550 - 750^{\circ}\text{C}$ -də 4 - 5 saat ərzində temperaturun artma sürəti saatda 50 - 60°C olaraq aparılır. Bu üsulla katalizatorların hazırlanması onların yüksək seçicilikdə aktivliyinin 10 - 15 vahid artmasını təmin edir.

(71) Институт нефтехимических процессов им Ю. Мамедалиева Академии Наук Азербайджанской Республики

(72) Гусейнов Азер Али Бала оглы, Фархадова Гюлара Таги кызы, Рустамов Муса Исмаил оглы, Оруджев Раджаб Биният оглы, Гасымзаде Эльмира Алиага кызы, Зейналова Садагят Хафиз кызы, Нуриев Шовги Али оглы

(73) Институт нефтехимических процессов им Ю. Мамедалиева Академии Наук Азербайджанской Республики.

(54) Способ приготовления гетерогенного катализатора

(57) Изобретение относится к области катализа, а точнее к способам приготовления гетерогенных катализаторов, используемых в различных процессах нефтепереработки и нефтехимии. Задачей изобретения является повышение активности катализаторов и селективности процессов, проводимых на них. Задача решается тем, что носитель, обработанный активными компонентами известными приемами подвергают сушке и прокалике при повышенной температуре с постепенным ее подъемом при пониженном давлении ($P_{\text{ост.}} = 10 - 550$ мм Hg), при этом сушка осуществляется при температуре $40 - 80^{\circ}\text{C}$ в течение $3 - 4$ часов с

постепенным подъемом температуры со скоростью $15 - 25^{\circ}\text{C}$ в час, а прокалика - при температуре $550 - 750^{\circ}\text{C}$ в течение $4 - 5$ часов с постепенным подъемом температуры со скоростью $50 - 60^{\circ}\text{C}$ в час. Данный способ приготовления катализатора обеспечивает увеличение активности синтезируемых катализаторов на $10 - 15$ пунктов при повышении селективности.

(51) B 01 J 21/00, 25/04, C 07 C 41/00

(21) N 93/000178 A

(22) 36.04.93

(71) Azərbaycan Dövlət Neft Akademiyası

(72) Alxazov Tofiq Həsənoviç, Allahverdova Nailə Xəlil qızı, Əliyeva Sara Məmməd Cəfər qızı, Poladov Firuz Müslüm oğlu, Atif Əbdul Rəhim, Mirzəyeva Fəridə Qəzənfer qızı

(73) Azərbaycan Dövlət Neft Akademiyası

(54) Etil spirtinin etilasetat oksidləşməsi üçün katalizator

(57) İxtiranın əsas məqsədi - etanolun etilasetata oksidləşməsi prosesində daha yüksək fəallığını təmin edən katalizator yaratmaqdır. Sn-Mo-Sb oksidi katalizatoru üzərində etanolun oksidləşməsində qarşıya qoyulan məqsədə komponentlərin atom nisbətləri $\text{Sn} : \text{Mo} : \text{Sb} = 9 : (2 - 2,6) : (2,5 - 3,5)$ olduqda nail olunur. Bu katalizatorun istifadəsi etilasetatın çıxımı 36% olmaqla, etil spirtinin çevrilmə dərəcəsini 100% - ə çatdırmağa imkan

верит. Bu katalizator, tərkibi Mo : Sb = 1 : 3 olan katalizator üzərində 310°C-də $\alpha = 28\%$, K = 95%, prototiplə müqayisədə etilasetatın çıxımını artırmağa imkan verir. Beləliklə, bu ixtiranın fərqli xüsusiyyəti ondan ibarətdir ki, etanolun etilasetata çevrilməsi prosesində yeni katalizator hazırlanmışdır.

(71) Azərbaycan Respublikasının Dövlət Neft Akademiyası

(72) Алхазов Тофиг Гасанович, Аллахвердова Наила Халил кызы, Алиева Сара Мамед Джафар кызы, Поладов Фируз Муслим оглы, Атиф Абдул Рахим, Мирзоева Фарида Газанфар кызы

(73) Azərbaycan Respublikasının Dövlət Neft Akademiyası

(54) Катализатор для окисления этилового спирта в этилацетат

(57) Изобретение относится к созданию нового высокоактивного катализатора одностадийного окисления этилового спирта в этилацетат. Задачей изобретения является создание катализатора, обеспечивающий более высокую активность в процессе окисления этанола в этилацетат. Поставленная задача достигается окислением этанола на Sn - Mo - Sb оксидном катализаторе, имеющем атомное соотношение компонентов Sn - Mo - Sb = 9 : 12 -

2,5 / : / 2,5 - 3,5 /
 зование этого катализатора позволяет достигнуть степени превращения этилового спирта при выходе этилацетата в сравнении с прототипом состава Mo : Sb = 1 : 3, достигается $\alpha = 28\%$, K = 95%. Таким образом, отличительной особенностью изобретения является то, что разработан новый катализатор процесса окисления этанола в этилацетат.

Bölmə S. Kimya, metallurgiya

Раздел С. Химия и металлургия.

(51) C 01 G 49/00

(21) N 95/000644 A

(22) 21.06.95

(71) Azərbaycan Respublikasının Elmlər Akademiyasının Mineral Xammalın Kompleks E'malı üzrə Təcrübə İstehsalat Xüsusi Konstruktor Texnoloji Bürosu

(72) Rizayev Ramiz Həsənqulu oğlu, Ələkbərov Rəsul Əli oğlu, Sadıxov Fikrət Məmməd oğlu, Həsənov Qəhrəman Söyün oğlu, Şəkiliyev Fikrət İbrahim oğlu, Sadıxzadə Ramiz Sadıxoviç, Quliyev Təbriz Müzəffər oğlu, Teymurov Elxan Fərrux oğlu

(73) Azərbaycan Respublikasının Elmlər Akademiyasının Mineral Xammalın Kompleks E'malı üzrə Təcrübə İstehsalat Xüsusi Konstruktor Texnoloji Bürosu

(54) Dəmir xlorid məhlullarının alınma üsulu

(57) İxtira kimya sənayesinde reaktiv kimi geniş istifadə olunan, əsasən də içməli və çirkab suların təmizlənməsində koagulyant kimi işlədilən dəmir-xloridin alınması üsullarına aiddir. Təklif olunan ixtiranın məqsədi sənaye tullantılarından xanımал kimi istifadə etməklə dəmir-xlorid məhlulunun alınmasıdır. Təklif olunan ixtiranın mahiyyəti ondan ibarətdir ki, tərkibində dəmir olan birləşmələri xlorid turşusunda həll etməklə və alınan məhlulu əlavə xlorlaşdırmaqla dəmir-xlorid məhlulu almaq üçün prosesi 75 - 80°C-də 40 - 60 dəq ərzində aparırlar. Xəmməti olaraq tərkibində dəmir olan qara metalları təmizli e məhlulundan alınan dəmir yanığından və 15 - 35%-li xlorid turşusundan istifadə edirlər. Beləliklə, dəmir-xlorid məhlulu almaq üçün təklif olunan üsui mə'lum üsullarla müqayisədə iqtisadi baxımdan daha əlverişlidir. Təkrar xammaldan istifadə edilməsi qiymətli reagentin alınması üçün xammal bazasını genişləndirməyə imkan verir, onun alınması prosesini ucuzlaşdırır. Dəmir-xloridin çıxımı orta hesabla mə'lum olan üsullara nisbətən 30% yuxarıdır.

(71) СКТБ КМПС с ОП АН Азербайджанской Республики

(72) Ризаев Рамиз Гасан-Гули оглы, Алекперов Расул Али оглы, Садыхов Фикрет Мамед оглы, Гасанов Караман Союн оглы, Шекилиев Фикрет Ибрагим оглы,

Садых-заде Рамиз Садыгович, Кулиев Табрик Музаффар оглы, Теймуров Эльхан Фаррух оглы

(73) СКТБ КМПС с ОП АН Азербайджанской Республики

(54) Способ получения растворов хлорного железа

(57) Изобретение относится к способам получения хлорного железа, которое широко используется как реагент в химической промышленности, в частности как коагулянт для очистки как сточных вод, так и питьевой воды. Задачей изобретения является разработка способа получения растворов хлорного железа, используя отходы производства в качестве исходных компонентов. Поставленная задача достигается тем, что в способе получения раствора хлорного железа путем растворения железосодержащего вещества в соляной кислоте при нагревании с последующим хлорированием полученного раствора, в качестве железосодержащего вещества используют железную окалину от термообработки черных металлов и растворение ведут в соляной кислоте концентрации 15 - 35% при температуре 75 - 80°C в течение 40 - 60 мин., причем в качестве железной окалины используют отход производства Сумгаитского трубопрокат-

ного завода, а в качестве соляной кислоты используют кислые выбросы производства Сумгаитского ПО "Химпром", представляющие собой абгазную кислоту концентрации 15 - 24%. Техническим результатом заявленного изобретения является утилизация отходов производства, удешевление конечного продукта и увеличение выхода хлорного железа в среднем на 30%.

(51) C 04 B

(21) N 93/000137 A

(22) 28.09.93

(71) Azərbaycan Respublikası Elmlər akademiyasının Y. Məmmədəliyev adına Neft-Kimya Prosesləri İnstitutu

(72) Zeynalov Bahadır Qasım oğlu, Səmədova Fəzilə İbrahim qızı, Rüstəmov Musa İsmayıl oğlu, Allahverdiyev Əlipəşə Əlimurad oğlu, Əliyev Əli Musa oğlu, Zeynalov Eldar Bahadır oğlu

(73) Azərbaycan Respublikası Elmlər akademiyasının Y. Məmmədəliyev adına Neft-Kimya Prosesləri İnstitutu

(54) Asfaltbeton qarışığı

(57) İxtira yol-tikinti materiallarına aiddir və yolsalma, yol təmiri işində istifadə edilə bilər. Əsas məqsəd asfaltbetondan tələb olunan suyaqarşı davamlılıq, suudma və möhkəmlik xassələrinin yaxşılaşdırılması, eləcə də neft e'malinin müxtəlif tullantılarından istifadə etməklə xammal bazasının genişləndir-məsidir. Qoyulmuş məqsədə

naif olmaq üçün, 60-80% qatı
ambar qudronu ilə 40-50%
yağfraksiyasının təmizləmə
sindən qalan ekstraktı
şərinb birləşdirici
/bitum/ alınır. Bu zaman asfalt
betonun 20°C-də möhkəmlik
həddi 8-10 MPa, suya davamlı
əmsali 1,1-2,0, suudması
0,85 həcmi % olur.

(71) Институт нефте-химических процессов Академии Наук Азербайджанской Республики им. Ю.Мамедалиева

(72) Зейналов Багадур Касим оглы, Самедова Фазилə Ибрагим кызы, Рустамкə Муса Исмаил оглы, Аллаx вердиев Алипаша Алимурад оглы, Алиев Али Муса оглы, Зейналов Эльдар Багадур оглы

(73) Институт нефте-химических процессов Академии Наук Азербайджанской Республики им. Ю.Мамедалиева

(54) Асфальтобетонная смесь

(57) Изобретение относится к получению дорожно-строительных материалов и может быть использовано для устройства и ремонта дорожных покрытий. Задачей изобретения является улучшение потребительских качеств асфальтобетона по водостойкости, водонасыщению и прочности, а также расширение сырьевой базы с использованием различных видов отходов нефтепереработки. Задача решается тем, что асфальтобетонная

смесь, включающая вяжущего и минеральный наполнитель, содержит в качестве вяжущего смесь кислого амбарного гудрона и экстракта селективной очистки масляных фракций в соотношении (60 - 85) : (40 - 15) при общем содержании компонентов в смеси в мас. %: вяжущее - 8 - 10, минеральный наполнитель - остальное. Предел прочности при сжатии составляет при 20°C 8 - 10 МПа, коэффициент водостойкости 1,1 - 2,0, водонасыщение 0,6 - 0,85 об. %.

(51) С 05 D 7/06

(21) 97/000979

(22) 04.01.97

(71) EIB "Impuls"

(72) Əliyev Zakir Hüseyn oğlu,
Əliyev Bəhrəm Hüseyn oğlu

(73) EIB "Impuls"

(54) Avtomatik-distansion tənzimləyici qurğu

(57) İxtira müxtəlif növ texnoloji proseslərin avtomatik tənzimləyiciləri silsilələrinə aid olub, müxtəlif sahələrdə istifadə oluna bilər, o cümlədən: sərinləşdirmə, ventilyasiya və istilik sistemlərində, energetika, mülki tikinti, kommunal təsərrüfatı, istilik təchizatı, meliorasiya, neftçıxartma, neft-kimya, maşınqayırma, cihazqayırma, atom sənayesi və digər sahələrdə, havanın və yanacaqın təzyiqi, temperaturu, sərfi və s. göstəricilərinin avtomatik tənzimləyici sistemlərində quraşdırıla bilər.

İxtiranın məqsədi - qurğunun etibarlılığını, tənzimləyicinin artırılması və tənzimləmə dövrü ərzində mühüm məlumatların uzaq məsafələrə ötürməsini təmin etmək olmuşdur. Məsələnin qoyuluşuna, mövcud avtomatik uzaq məsafədən tənzimləmə qurğusuna, onun tərkib hissəsi sayılan, verici, əmredici blok, müqayisə bloku, idarəetmə bloku və icraçı mexanizmdən başqa əlavə əmredici və araşdırıcı (analizator) qoyulmuşdur, və onun girişi əmredicinin çıxışı çıxışı, müqayisə blokunun girişi ilə əlaqələndirilmişdir. Bundan başqa qurğuya əlavə olaraq, vəziyyəti müəyyənləşdirən əmredici və əks əlaqə bloku yerləşdirilmişdir və onun girişləri icarə mexanizmi ilə, əks əlaqə blokunun çıxışı isə müqayisə bloku ilə əlaqələndirilmişdir. İkinci əmredici və əmredicilərdən alınan həyacan araşdırıcısı, nəzarət olunan parametrin tənzimlənməsində yarana biləcək xətanı aradan qaldırmağa, texnoloji proseslərin sabitləşdirilməsinə və qurğunun uzunömürlüüyünün artırılmasına nail olmağa imkan verir.

(71) НПО "Импульс"

(72) Алиев Закир Гусейн оғлы, Алиев Бахрам Гусейн оғлы

(73) НПО "Импульс"

(54) Устройство дистанционно-автоматического регулирования

(57) Изобретение относится к числу автоматических регу-

платоров различного рода технологических процессов и может быть использовано в системах кондиционирования воздуха, вентиляции и отопления, в отраслях энергетики, гражданского строительства, коммунального хозяйства, теплоснабжения, мелиорации, а также в различных промышленных установках для автоматического регулирования расхода, давления, температуры воздуха, топлива, в приборостроении, нефтедобыче, нефтехимии и др. отраслях. Задача изобретения - повышение надежности устройства и обеспечение дистанционной передачи информации о ходе процесса регулирования. Решение задачи достигается тем, что в известное устройство дистанционно-автоматического регулирования, содержащее датчик, блок задатчика, блок сравнения, блок управления и исполнительный механизм введен дополнительный датчик и анализатор, вход которого связан с выходами датчиков, а выход с входом блока сравнения. Кроме того, в устройство введен датчик положения и блок обратной связи, входы которых связаны с исполнительными механизмами, а выход блока обратной связи - с блоком сравнения. Введение второго датчика и анализатора сигналов от первого и второго

датчиков позволяет контролировать перерегулирование регулируемого стабилизируемого автоматического процесса и продлевать срок службы устройства

- (51) C 07 C 7/12, C 10 D 20/00
- (21) N 95/000636 A
- (22) 09.06.94
- (71) Azərbaycan Dövlət Neft Akademiyasının "Neftin, Geotexnoloji Problemləri Kimya" Elmi-Tədqiqat İnstitutu
- (72) Ramazanova Məmməd qızı, Bağırov Rüstəm Əbülfəz oğlu, İsmiyev İsmayıl oğlu, Nurməmmədova Zehrə Əhməd qızı, Abdullayev Elqül Əliqası qızı, Abdullayev Əlməmməd Lətif oğlu
- (73) Azərbaycan Dövlət Neft Akademiyasının "Neftin, Geotexnoloji Problemləri Kimya" Elmi-Tədqiqat İnstitutu

(54) Birləşmiş qovulmuş və qızdırılmış benzinlərinin oktan yüksəldilməsi üsulu

(57) Daxili yanacaq mühərrikləri üçün yararlı, yüksək oktanlı benzinlərin qazlardan ayrılmış və neftdən birləşdirilmiş qovulmuş karbohidrogenlərdən aşağı temperaturda metal-kompleks katalizatorların iştirakı ilə oksidləşdirilməsi üsulu neftin kimyəvi e'mal sahəsinə aiddir. Yüksək oktanlı benzinlərin alınması prosesi maye fazada metal-kompleks katalizatorların - mono-, - di-, - tri və polisiklik polizakraun birləşmələrinin iştirakı ilə aparılır. Benzinin tərkibinə daxil olan karbohidrogenlərin müəyyən hissəsi onlara uyğun spirtlərə

ve ketonlara qədər oksidləşdirilməsi, havanın oksigeni vasitəsilə, 01 - 2,5 q/l maye katalizatorun və benzinin yüksək dispers vəziyyətinə keçirilməsilə xətti sür'əti 3,5 - 5,0 m/san., temperaturu 60 - 80°C və təzyiği 0,35 - 0,5 MPa-dan yuxarı şəraitdə, düz yönəmlı yuxarı axında aparılır. Bu şəraitdə alınmış benzinin oktan ədədi 14 ədəd artır.

(71) НИИ "Геотехнологические проблемы нефти, газа и химии" АзГНА

(73) Шабанов Алиахмед Лятиф оглы, Рамазанова Эльмира Мамед кызы, Багиров Рустам Абулфаз оглы, Исмиев Идрис Исмаил оглы, Нурмамедова Зохра Ахмед кызы, Абдуллаева Эльгюль Алига кызы

(73) НИИ "Геотехнологические проблемы нефти, газа и химии" АзГНА

(54) Способ повышения октанового числа прямогонных и газовых бензинов

(57) Способ повышения октанового числа прямогонных и газовых бензинов низкотемпературным окислением с применением металлокомплексных катализаторов относится к области техники получения высокооктановых бензинов для двигателей внутреннего сгорания. Процесс получения высокооктанового бензина осуществляют в жидкой фазе с применением металлокомплексных катализаторов с

моно-, ди-, три- и поликольцевыми полиакраун-соединениями. Окисление части бензиновых углеводородов в спиртов и кетонх производится кислородом воздуха в восходящем прямоточном сквозном потоке диспергированного воздухом бензина, содержащего катализатор (0,1 - 2,5 г/л) при скорости потока 3,5 - 5,0 м/сек., температуре 60 - 80°C, давлении 0,35 - 0,5 МПа. Октановое число бензина при этом повышается на 14 единиц.

(51) С 07 С 101/12, А 61 К 31/195

(21) N 95/000522 А

(22) 05.09.94

(71) "Reor" firması

(72) Raxınanın Vladimir Timofeeviç

(73) "Reor" firması

(54) Bakterisid və biostimulyator tə'siri göstərə biləcək N-sianoetil- α -amin-izokapron turşusu "VTK-02"

(57) Bakterisid və biostimulyator tə'siri göstərə biləcək N-sianoetil-aminozokapron turşusu "VTR-02" -nin ixtirası üzvi kimya sahəsinə-bakterisid və biostimulyator tə'siri göstərə biləcək təbii aminoturşu törəməsinə aiddir. Məqsəd-bakterisid və biostimulyator tə'siri göstərə bilən, təbii birləşmə olan aminoturşu əsasında alınan təbii preparat almaqdır. Həll ediləcək məqsəd - bakterisid və biostimulyator tə'sirə malik ola biləcək, yeni

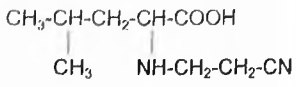
maddənin alınmasıdır. Formulu aşağıdakı kimidir
 $CH_3-CH-CH_2-CH-COOH$

- (71) Фирма "Реор"
- (72) Рахманин Владимир Тимофеевич
- (73) Фирма "Реор"

(54) N-сианоэтил-α-аминоизокапроновая кислота "ВТК-02", оказывающая бактерицидное и биостимулирующее действие

(57) Изобретение относится к области органической химии, а именно к, оказывающим бактерицидное и биостимулирующее действие, естественным аминокислотным производным. Целью изобретения является получение на основе естественных аминокислот препарата, бактерицидное и биостимулирующее действие. Формула полученного препарата следующая:

- (51) C 07 | 85/24, 87/34
- (21) N 94/000381 A
- (22) 08.08.94
- (71) Azərbaycan Respublikası Elmlər Akademiyasının Qeyri-Üzvi və Fiziki Kimya İnstitutu
- (72) Mirzayi Cabrayıl İsrail oğlu, Süleymanov Qülməmməd Ziyəddin oğlu, Rizayev Ramiz Həsənqulu oğlu, Qurbanov Zair Nemzə oğlu,

Əliyeva Dilare Əkbər Ağapaşayeva Sevinc Məmmədov xan qızı, Qəhrəmanova Məhəbbət Tofiq qızı
(73) Azərbaycan Respublikası Elmlər Akademiyasının Qeyri-Üzvi və Fiziki Kimya İnstitutu

(54) Benzilaminin alınması üçün (57) İxtira benzonitrilin hidrogenləşdirilməsindən benzilamin alınması məsələsinin həllinə həsr edilmişdir. İxtira farmokologiya sahəsində istifadə olunan maddələrdən birinin alınması üçün tətbiq oluna bilər. Tədqiqat olunan ixtiranın məsələsi benzilamin almaq üçün benzonitrillərin hidrogenləşdirilməsi prosesinin sadələşdirilməsi ilə bağlıdır. Qeyulmuş məsələyə benzilaminin hidrogenləşdirilməsi yolu ilə tri-trifenilfosfor oksid xlorid katalizatorunun və kalium hidroksid və samarium 2-yodid körnəkçi katalizatorunun istifadəsində katalizatorunun substrat nisbətlərinin uyğun olaraq 1 : (0,001 - 0,002) : [(1 - 1,8) : (0,1 - 0,6)] və prosesi hələdildicinin (2 - propanol) qaynama temperaturunda, hidrogenin təzyiqi 1 - 5 atm., 8 - 24 saat müddətində aparılması ilə həll olunur. Təklif olunan ixtiranın mahiyyəti ondan ibarətdir ki, rodium katalizatorundan körnəkçi katalizatorla (KOH - SmJ₂) birlikdə, göstərilən hədlərdə, aşağı təzyiqdə istifadə edilməsi benzonitrilin hidrogenləşdirilməsi prosesini daha müəlm şəraitdə, əsas məhsula görə yüksək selektivliklə aparılmasına imkan

yaradır. Beləliklə, benzonitrilin katalitik yolla hidrogenləşdirilməsinin 2-propanol mühitində, 60 - 82°C temperatur intervalında, hidrogenin $P_{H_2} = 1 - 5$ atm. Hidrogenin təzyiqində, 8 - 24 saat müddətində rodium katalizatorundan $[(Ph_3P)_3 RhCl]$ və köməkçi katalizatorlardan (KOH və SmJ_2) istifadə etməklə aparılması, benzilaminin 96% çıxımla alınmasına imkan verir. Selektivlik 96,8%-dir.

(71) Институт неорганической и физической химии АН Азербайджанской Республики

(72) Мирзаи Джабраил Исрафил оглы, Сулейманов Гульмамед Зияддин оглы, Ризаев Рамиз Гасангулу оглы, Гурбанов Заир Хамза оглы, Алиева Дилара Акпер кызы, Агапашаева Севиндж Мурадхан кызы, Гахраманова Халида Тофик кызы

(73) Институт неорганической и физической химии АН Азербайджанской Республики

(54) Способ получения бензиламина

(57) Изобретение относится к каталитическому гидрированию бензонитрила до бензиламина и может быть использовано для получения одного из ключевых продуктов, используемых в фармакологической промышленности. Задачей предполагаемого изобретения является упрощение процесса

гидрирования ароматических нитрилов для получения бензиламинов. Поставленная задача решается путем гидрирования бензонитрила в присутствии трис-трифенилфосфинродийхлоридного катализатора и сокатализатора гидроксида калия и дийода самария при соотношении 1 : (0,001 - 0,002) : $[(1 - 1,8) : (0,1 - 0,6)]$ и проведением процесса при температуре кипения растворителя (2-пропанола), при давлении водорода 1 - 5 атм., в течение 8 - 24 часов. Сущность предполагаемого изобретения то, что использование родиевого катализатора в смеси с сокатализатором (KOH - SmJ_2) в заявляемых пределах при низком давлении позволяет проводить процесс гидрирования бензонитрила в более мягких условиях с достаточно высокой селективностью по основному продукту. Таким образом, проведение каталитического гидрирования бензонитрила в среде 2-пропанола в температурном интервале 60 - 82°C, при давлении водорода $P_{H_2} = 1 - 5$ атм., в течение 8 - 24 часов с использованием родиевого катализатора $[(Ph_3P)_3 RhCl]$ и сокатализатора (KOH - SmJ_2) позволяет довести выход бензиламина до 96%. Селективность достигает до 96,8%.

(51) C 08 D 23/16, C 08 I 7/04
(21) N 94/000437 A

(22) 06.09.94

(71) Azərbaycan Dövlət Neft Akademiyası

(72) Bilalov Yaşar Mahmud oğlu, Movlayev İbrahim Hüm-bət oğlu, İbrahimova Sinduz Məmməd qızı, İbrahimov Abdulla Cabbar oğlu, Şah-bazov Novruz İmamverdi oğlu, Məmmədova Ləlifə Rəsul qızı, Məmmədov Rəcəbəli Əli oğlu, Həsənova Fəridə Mürsəl qızı.

(73) Azərbaycan Dövlət Neft Akademiyası

(54) Şin rezinlərinin qoruyucu örtükləri üçün kompozisiyalar.

(57) İxtira rezin sənayesinə, xüsusən şin rezinlərinin qoruyucu örtükləri üçün kompozisiyalara aiddir. Şin rezinlərinin qoruyucu örtükləri üçün təklif edilən kompozisiya 5 kütlə % texniki karbon doldurulmuş butilkauçukun 10 kütlə % metakril turşusu ilə sopolimerdən, sulfanoldan, benzin və sudan ibarət olub kütlə % ilə komponentləri aşağıdakı nisbətdədir: Göstərilən sopolimer - 6 - 8. Sulfanol - 0,43-0,72. Benzin və suyun 1:0,75 nisbətində qarışığı - qalanı 100-ə qədər. İxtira Azərbaycan Respublikasında istehsal edilən butilkauçukun istifadə olunması hesabına qoruyucu örtüklər üçün xammal bazasını genişləndirməyə, örtüklərin qoruyucu xassələrinin və əsas fiziki-mexaniki xassələrinin saxlanması ilə parlaqlığın 2,23 dəfə artması hesabına örtüklərin dekorativ xassələrini yaxşılaşdırmağa imkan verir.

(71) Azərbaycanın Dövlət Neft Akademiyası

(72) Bilalov Yaşar Mahmud oğlu, İbrahimova Sinduz Məmməd qızı, İbrahimov Abdulla Cabbar oğlu, Şahbazov Novruz İmamverdi oğlu, Məmmədova Ləlifə Rəsul qızı, Məmmədov Rəcəbəli Əli oğlu, Həsənova Fəridə Mürsəl qızı.

(73) Azərbaycanın Dövlət Neft Akademiyası

(54) Композиция для защитных покрытий шинных резин

(57) Изобретение относится к резиновой промышленности, в частности к композициям для защитных покрытий шинных резин. Предложенная композиция для защитных покрытий шинных резин, содержащая сополимер наполненного 5 масс. % технического углерода бутилкаучука и 10 мас. % метакриловой кислоты, сульфанола, бензина и воды при следующем соотношении компонентов, масс. %: Указанный сополимер - 6 - 8. Сульфанол - 0,43 - 0,72. Смесь бензина и воды - остальное в соотношении 1 : 0,75 до 100. Изобретение позволяет расширить сырьевую базу защитных покрытий за счет использования производимого в Азербайджанской Республике бутилкаучука, улуч.

шить декоративные свойства покрытия за счет повышения блеска в 2,23 раза, при сохранении основных физико-механических свойств покрытия.

(51) С 08 İ 11/00, С 08 К 13/02

(21) N 94/000235 A

(22) 07.12.93

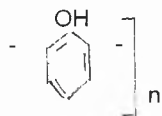
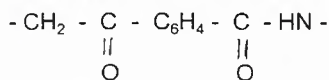
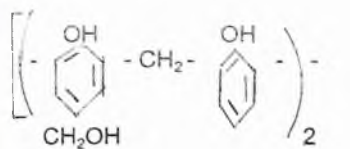
(71) Azərbaycan Dövlət Neft Akademiyası

(72) Bilalov Yaşar Mahmud oğlu, Naibova Tamilla Muxtar qızı, Süleymanov Qadir Əli oğlu, İsmayilova Mehbarə Kamil qızı, İsmiyev İdris İsmayıl oğlu

(73) Azərbaycan Dövlət Neft Akademiyası

(54) Oksifenolomonoftalamid - fenolformaldehid oliqomerinin rezin qarışıqlarında modifikator kimi işlədilməsi

(57) İxtiranın rezin qarışığında modifikator kimi istifadə olunan

quruluşu yeni kimyevi birləşməyə aiddir. Burada n = 3 - 4. İxtiradan məqsəd - oksifenolimonoftalamidfenol - form-

aldehid oliqomerinin alınması, rezin qarışığında modifikator kimi istifadə olunması, rezinin fiziki - mexaniki xassələrinin və rezindən alınan pazvari qayıqın istismar xassələrinin yüksəldilməsidir.

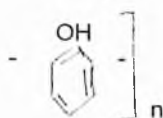
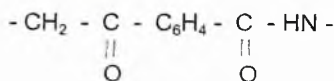
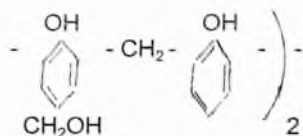
(71) Azərbaycan Dövlət Neft Akademiyası

(72) Bilalov Yaşar Mahmud oğlu, Naibova Tamilla Muxtar qızı, Süleymanov Qadir Əli oğlu, İsmayilova Mehbarə Kamil qızı, İsmiyev İdris İsmayıl oğlu

(73) Azərbaycan Dövlət Neft Akademiyası

(54) Oksifenolomonoftalamid - fenolformaldehidli oligomerin rezin qarışıqlarında modifikator kimi işlədilməsi

(57) İxtirəyə münasibəti yeni kimyevi birləşməyə aiddir. Burada n = 3 - 4. İxtiradan məqsəd - oksifenolimonoftalamidfenol - form-

новая смесь, включающая (мас. %): СКИ-3 - 100; серу - 4,0; оксид цинка - 5,0; канифоль - 3,0; ацетонил Р - 1,5; фталевой ангидрид - 0,5; смолу АГ - 201 - (6 - 10) обеспечивает повышение прочности крепления резины к вентилю и сцепления заготовок вентиль-резина к автокамерным резинам.

(51) С 08 L 11/00

(21) N 94/000648 A

(22) 06.09.94

(71) Azərbaycan Dövlət Neft Akademiyası

(72) Bilalov Yaşar Mahmud oğlu, Mollayev İbrahim Hümət oğlu, İbrahimova Sinduz Məmməd qızı, İbrahimov Ab-dulla Cabbar oğlu, Məmmədov Rəcəbəli Əli oğlu, Hüseynzadə Fərhad Əbdül oğlu, Səferov Həmiət Mustafə oğlu, Şixəliyev Vədadi Şahab oğlu.

(73) Azərbaycan Dövlət Neft Akademiyası

(54) Rezın qarışıqların vulkanizasiyasının aktivləşdiricisi

(57) İxtira vulkanizasiya olmuş rezın qarışıqlarının alınmasına aid edilir. İxtiranın məqsədi - yerli xammal mənbələri əsasında rezın qarışıqların az tapılan, bahalı aktivləşdiricisi - sink oksidinin əvəz edicisini seçməkdir. Təklif olunan qarışıqları vulkanizasiya prosesinin aktivləşdiricisi kimi (50-70)% kütlə sink oksidi və qalan kütlə tərkibində (kütlə %): SiO_2 - (81,36 - 83,64); Al_2O_3 - (7,46 - 8,46); ZnO - (6,22 - 7,42); MgO

- (1,16 - 2,28); H_2O - (0,9 - 1,0) olan təbii mineral xammal istehsalının sənayə tullantısından ibarət qarışığı rezın qarışıqlarında istifadə olunan az tapılan, bahalı, ənənəvi sink oksidini 50% əvəz etməyə və bununla yanaşı vulkanizasiya olunmuş rezının lazımı fiziki-mexaniki, istismar xassələrini saxlamağa və iqtisadi səmərə əldə etməyə imkan verir.

(71) Azərbaycan Respublikası

göndürmə qurumu Azərbaycan Respublikası Neft Akademiyası

(72) Bilalov Yaşar Mahmud oğlu, Mollayev İbrahim Hümət oğlu, İbrahimova Sinduz Məmməd qızı, İbrahimov Ab-dulla Cabbar oğlu, Məmmədov Rəcəbəli Əli oğlu, Hüseynzadə Fərhad Əbdül oğlu, Səferov Həmiət Mustafə oğlu, Şixəliyev Vədadi Şahab oğlu.

(73) Azərbaycan Respublikası Neft Akademiyası

(54) Активатор вулканизации резиновых смесей

(57) Изобретение относится к разработке вулканизируемых резиновых смесей. Задача изобретения - подбор на базе местных источников сырья заменителей дорогого остродефицитного активатора вулканизации резиновых смесей - оксида цинка. Предложенный активатор вулканизации резиновых смесей, включающий (мас %): оксид цинка /50 - 70/ и промышленный отход -

şəpətdəki kütlə faizi ilə nisbətində daxildir -ortofoşfat kəpənəyinin luyq müərikəh əfiri - 47,5 - 49,5, - propilen oksidinin əlqəməri - 47,5-49,5, - əkrii kuyquu ilə oksipropil-əkrilətin şopoliməri - 1,0- 5,0. Su səhindən 1 kq neft yigməğ üçün reagentin şerfi 3,5 q-dan əriq deyildir. Neft pilyonkasinin səhesi təqribən 25 dəfə yigilir. Yigmə qabiliyyəti 3-4 sutka saxlanılır.

(71) Институт нефтехимических процессов им. Ю.Мамед-алиева

(72) Асадов Зияфеддин Гамид оглы, Ага-заде Алескер Дадаш оглы, Исмаилова Халида Рауф кызы, Ахмедова Гюлнара Аллахверди кызы, Касумов Азер Али Бала оглы

(73) Институт нефтехимических процессов им. Ю.Мамед-алиева

(54) Композиция для удаления нефти и нефтепродуктов с поверхности воды

(57) Изобретение относится к области охраны окружающей среды, в частности к созданию и подбору химических веществ в качестве реагента для очистки поверхности воды, а именно к композиции для очистки поверхности водоемов от загрязнений нефти и нефтепродуктов в виде тонких пленок (толщиной менее 0,5 мм). Задачей изобретения является создание эффективного реагента, обеспечивающего

максимально стабильно эффективное удаление при его малом расходе, расширение ассортимента и улучшение эксплуатационных качеств. Задача решена тем, что композиция для удаления нефти и нефтепродуктов с поверхности воды, включающая водорастворимое фосфоросодержащее ПАВ и нефтерастворимое полимерное ПАВ, водорастворимый ПАВ содержит кислый сложный эфир ортофосфорной кислоты и гидроксилсодержащее соединение, имеющее в составе радикал $C_8 - C_{10}$ (жирного спирта $C_8 - C_{10}$ либо модифицированного этим спиртом сополимера акриловой кислоты и оксипропилакрилата), в качестве же нефтерастворимого ПАВ - олигомер окиси пропилена и дополнительно содержит сополимер акриловой кислоты и оксипропилакрилата при следующем соотношении компонентов в мас. %: кислый сложный эфир ортофосфорной кислоты - 47,5 - 49,5; олигомер окиси пропилена - 47,5 - 49,5; сополимер акриловой кислоты и оксипропилакрилата - 1,0 - 5,0. Расход реагента при сборе 1 кг нефти с поверхности воды не превышает 3,5 г. При этом площадь нефтяной пленки уменьшается примерно в 25 раз. Собирательный эффект сохраняется 3 - 4 суток.

(51) С 09 К 7/02
(21) N 96/000852
(22) 26.06.96

(71) Zeynalov Naib Eynal oğlu
 (72) Sadıxov Fikret Məmməd oğlu, Qurbanov Rəhman Əliskənder oğlu, Tatliyev Xələddin Sədrəddin oğlu, Zeynalov Naib Eynal oğlu, Məcidov Həsən Nureli oğlu, Babayev Nüreddin Borxan oğlu
 (73) Zeynalov Naib Eynal oğlu

(54) Qazıma məhlulunu işləmək üçün reagent və onun alınma üsulu

(57) İxtira neft və qaz quyularının qazılmasına, xüsusilə qazılma məhlullarının kimyəvi işlənməsinə aiddir. İxtiranın məqsədi - qazıma məhlulunu işləmək üçün yüksək durulaşdırıcı keyfiyyətə malik reagenti və onun alınma üsulunu yaratmaqdır. Yeni aktivləşdirilmiş reagent (80 - 96% kütlə üzrə) suda həll olan polimerdən, (2 - 5%) bixromat-natriumdan, (1 - 5%) çoxvalentli metalların sulfatlarından, (1 - 10%) qliserin və yaxud propilenqlikol istehsalında sonuncu mərhələdə yaranan tullantılardan ibarətdir. Qazıma məhlulunu işləmək üçün reagentin alınma üsulu ondan ibarətdir ki, suda həll olan polimer əvvəlcə qliserin və yaxud propilenqlikol istehsalının sonuncu mərhələsində yaranan tullantılarla işlənir, hidrokسيد natrium ilə PH 7 - 8-ə qədər neytrallaşdırılır, sonra isə çoxvalentli metalların sulfatları və xromatla qarışdırılır.

(71) Зейналов Наиб Эйнал оглы

(72) Садыхов Фикрет Мамед оглы, Гурбанов Рахман

Алискандер оглы, Татлиев
 Халаддин Садраддин
 Зейналов Наиб Эйнал оглы
 Меджидов Гасан Нуреддин
 оглы, Бабаев Нуреддин
 Борхан оглы
 (73) Зейналов Наиб Эйнал
 оглы

(54) Реагент для обработки глинистых буровых растворов и способ его получения

(57) Изобретение относится к бурению нефтяных и газовых скважин, в частности к химической обработке промышленных жидкостей бурения скважин. Задача изобретения - создание реагента для обработки глинистых буровых растворов, обладающих повышенной разжижающей способностью, и способ его получения. Новый активизированный реагент состоит из водорастворимого полимера (80 - 96% по массе), бихромата натрия (2 - 5%), , отход производства глицерина или пропиленгликоля на завершающей стадии (1 - 10%). Способ получения реагента для обработки глинистых буровых растворов заключается в том, что водорастворимый полимер предварительно обрабатывают отходом производства глицерина или пропиленгликоля на завершающей стадии, нейтрализуют гидроксидом натрия до pH 7 - 8, а затем смешивают с сульфатом

поливалентного металла и хроматом.

(51) C 10 L 1/00, 1/14, 1/18

(21) N 94/000060 A

(22) 18.07.94

(71) Azərbaycan Respublikası Elmlər Akademiyasının Neft-Kimya Prosesləri İnstitutu.

(72) Rüstəmov Musa İsmayıl oğlu, Babayev Əbülfəz Əli oğlu, Fərhadova Qülarə Tağı qızı, Ələkbərov Cəmil Böyük oğlu

(73) Azərbaycan Respublikası Elmlər Akademiyasının Neft-Kimya Prosesləri İnstitutu.

(54) Mühərrik yanacaqlarının kompozisiyası

(57) İxtira neft e'malı sahəsinə, xüsusi ilə ekoloji təmiz və yüksəkoktanlı yanacaqların müxtəlif əlavələrindən, o cümlədən oksigen tərkibli əlavələrdən istifadə etməklə alınmasına aiddir. İxtirada qoyulan məsələ - yüksək oktanlı və ekoloji təmiz, həmçinin motor yanacaqlarında istifadə olunan yüksəkoktanlı əlavələrin çeşidinin çoxaldılması ilə motor yanacağı kompozisiyasının yaradılmasıdır. Qoyulmuş məsələ onunla həll edilib ki, motor yanacağı kompozisiyası 35 - 195°C fraksiyasının tərkibi 19 - 35% aromatik, 20 - 55% parafin, 7 - 25% olefin, 5 - 20% naften karbohidrogenləri, yüksəkoktanlı əlavə kimi isə diizopril efiri və izopril spirtindən ibarət komponentlərin nisbəti % kütlə: 35 - 195°C fr. - 70 - 90; əlavə - 5 - 30 götürülür. Bu zaman yüksəkoktanlı əlavə 1 - 99% -ə

diizopril efiri və 1 - 99% qədər izopril spirtindən ibarətdir. Əlavə kimi, eyni tərkibə malik, izopril spirtinin istehsalında alınan əlavə məhsullardan istifadə etmək olar. Təklif olunan kompozisiya yüksək oktan ədədinə (M.M.) 88,5 - 89,6 vahid malik olub, ekoloji tələblərə cavab verir. Bundan başqa, tətbiq olunan əlavə istifadə edilən yüksək oktanlı əlavələrin çeşidini genişləndirir və kompozisiyanı bütövlüklə ucuzlaşdırır.

(71) Институт нефтехимических процессов Академии Наук Азербайджанской Республики

(72) Рустамов Муса Исмаил оглы, Бабаев Абулфаз Али оглы, Фархадова Гюларе Таги кызы, Алекперов Джамиль Бёюк Ага оглы

(73) Институт нефтехимических процессов Академии Наук Азербайджанской Республики

(54) Композиция моторного топлива

(57) Изобретение относится к области нефтепереработки, в частности к получению экологически чистых и высокооктановых топлив, с использованием различных добавок, в том числе кислородосодержащих. Задача изобретения - создание композиции моторного топлива с улучшенной октановой и экологической характеристикой, а также расширение ассортимента используемых

в моторных топливах высокооктановых добавок. Поставленная задача решена тем, что в композиции моторного топлива, содержащей углеводородную фракцию 35 - 195°C и высокооктановую кислородосодержащую добавку, углеводородсодержащая фракция содержит 19 - 35% ароматических, 20 - 55% парафиновых, 7 - 25% олефиновых, 5 - 20% нафтеновых углеводородов, а высокооктановой добавкой является смесь диизоприлового эфира и изопропилового спирта при соотношении компонентов, мас. %: фр. 35 - 195°C - 70 - 95; добавка - 5 - 30. При этом высокооктановая добавка содержит 1 - 99% диизоприлового эфира и изоприлового спирта 1 - 99%. В качестве добавки, имеющей идентичный состав, можно использовать побочный продукт производства изоприлового спирта. Предлагаемая композиция имеет высокие октановые числа (М.М.) 88,5 - 89,6 ед., отвечает требованиям экологии. Кроме того, применение указанной добавки расширяет ассортимент используемых высокооктановых добавок и удешевляет композицию в целом.

(51) С 10 М 1/18

(21) N 93/000153 A

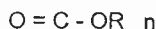
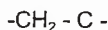
(22) 01.11.93

(71) Azərbaycan Respublikası
Elmlər Akademiyasının

Y.H.Məmmədəliyev adına Azərbaycan Respublikası Elmlər Akademiyasının Kimya Prosesləri İnstitutu (72) Səmədova Fəzilə İbrahim qızı, Həsənova Reyhan Zeynəddin qızı, Qədiməliyeva Zeynəddin qızı
(73) Azərbaycan Respublikası Elmlər Akademiyasının Y.H.Məmmədəliyev adına Kimya Prosesləri İnstitutu

(54) Sürtkü kompozisiyası

(57) İxtira sürtkü yağı istehsal sahəsinə, yəni mühərriklər üçün sürtkü yağı kompozisiyasının alınmasına əldə edilən ixtirada qoyulan məqsəd - yağ kompozisiyasını yaratmaq, onun aşağı temperaturda xassələrini yaxşılaşdırmaq, aşqar çeşidlərini nişləndirmək və ucuzlaşdırmaqdır. Təklif edilən sürtkü kompozisiyası aşağı poliaril tərkiibində 80-85% parafin naften və az həlqəli /1,4-1,8/ 15-20% aromatik karbohidrogenlərdən və özlülük aşqar kimi metakril turşusunun poliefir qarışığının formulu

burada $n = 14$, $R = 11$ və olefinlərin sopolimerlərinin formulu: $(\text{CH}_2 - \text{CH}_2 -)_m (\text{CH}_2 - \text{CH} -)_n$,

burada $m = 14$, $n = 14$, $r = 11$ ibarətdir. Özlülük aşqarının kompozisiyada miqdarı 1 - 2,5% təşkil edir. Alınmış sürtkü

yağı kompozisiyası aşağı temperaturda yaxşılaşdırılmış xassələrə $v_{100} - 8 - 13,8 \text{ mm}^2/\text{s}$, $v_0 - 900-3000 \text{ mm}^2/\text{s}$, mənfə 24 - mənfə 40°C donma temperaturunamalıdır. Distillat yağ fraksiyasının aşağı polyarlığı (0,34 D prototipdəki 0,7 V əvəzinə) əlavə edilən özlülük aşqan ilə oxşarlığını təmin edir. Bu da tələb olunan aşqanın sərfini azaldır. Poliefir qarışığının istifadəsi özlülük aşqanının çeşidini genişləndirir, sərfini azaldır və kompozisiyanı ucuzlaşdırır.

(71) ИНХП им. Ю.Мамед-алиева

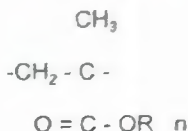
(72) Самедова Фазиля Ибрагим кызы, Гасанова Рейхан Зия кызы, Гадималиева Наргиз Зираддин кызы

(73) ИНХП им. Ю.Мамедалиева

(54) Смазочная композиция

(57) Изобретение относится к области производства смазочных масел, а именно к композиции масел для двигателей. Задачей изобретения является разработка смазочной композиции, увеличение ассортимента присадок и удешевление композиции в целом. Предлагаемая смазочная композиция содержит слабополярную дистиллятную масляную фракцию, состоящую из 80 - 85% метано-нафтенных и 15 - 20% ароматических углеводородов с низкой циклическостью (1,4 -

1,8), а в качестве вязкостной присадки использована смесь полиэфира метакриловой кислоты формулы:

где $n = 14$, $R = 11$

и сополимеров олефинов формулы: $(\text{CH}_2 - \text{CH}_2 -)_m (\text{CH}_2 - \text{CH} -)_n$.

R

где $m = 14$, $n = 14$, $r = 11$

Количество вязкостной присадки составляет 1 - 2,5%. Полученная смазочная композиция имеет улучшенные низкотемпературные свойства $v_{100} - 8 - 13,8 \text{ mm}^2/\text{s}$, $v_0 - 900 - 300 \text{ mm}^2/\text{s}$, с температурой застывания минус 24 - минус 40°C. Низкая полярность дистиллятной масляной фракции (0,34Д) вместо 0,7Д в прототипе, обеспечивает высокое сродство к добавляемой вязкостной присадке, что сокращает расход присадки. Использование смеси полимеров расширяет ассортимент вязкостных присадок, сокращает их расход и удешевляет композицию.

(51) С 10 М 133/54

(21) N 94/000389 А

(22) 18.07.94

(71) Azərbaycan Respublikası Elmlər Akademiyasının Aşqarlar Kimyası İnstitutu.

(72) Kazımzadə Əli Kazım oğlu, Məmmədova Afayət Xəlil qızı, Nağıyeva Elmira Əli qızı.

(73) Azərbaycan Respublikası Elmlər Akademiyasının Aşqarlar Kimyası İnstitutu.

(54) Sürtkü kompozisiyası

(57) İxtira neft-kimya sahəsinə və konkret olaraq daxili yanma mühərriklərində istifadə olunan sürtkü kompozisiyalarına aiddir. İxtirada qoyulan məsələ sürtkü kompozisiyalarının anti-korroziya və yuyuculuq xassələrini yaxşılaşdırmaq və eyni zamanda kompozisiyanın küllütlüyünü aşağı salmaqdır. Qarşıya qoyulan məqsədə mə'lum kompozisiyanın tərkibinə antikorroziya və yuyululuq xassələri yüksək olan və az küllütlük ədədinə malik olan İXP-213 aşqarını əlavə etməklə nail olunur. Bu, alkilfenol, formaldeqid və amiak kondensləşməsi məhsulunun maqnezium duzundan ibarətdir.

(71) Институт химии при-
садок Академии Наук
Азербайджанской Респуб-
лики.

(72) Кязим-заде Али Кязым
оглы, Мамедова Афаят Ха-
лил кызы, Нагиева Эльмира
Али кызы.

(73) Институт химии при-
садок Академии Наук Азер-
байджанской Республики.

(54) Смазочная композиция

(57) Изобретение относится к области нефтехимии, конкретно к составам смазочной

композиции для двигателя
внутреннего сгорания. Зада-
чей изобретения является
улучшение антикоррозионных
и моющих свойств и сни-
жение зольности компози-
ции. Поставленная задача
достигается введением в
состав известной композиции
антикоррозионной и моющей
присадки ИХП-213 (магни-
евая соль продукта конденса-
ции алкилфенола с форм-
альдегидом и амияком) с
низким содержанием золы.

(51) C 22 B

(21) N 95/000666 A

(22) 29.06.95

(76) İsrəfilov Telman Davud
oglu

(54) Alunitlərin e'malı üsulu

(57) Teklif olunmuş üsul yüngül
metalların metallurgiyası - alü-
minium oksidi istehsalı sahə-
sinə aiddir. Göstərilən ixtiranın
mətləbi ikipilləli qələviləşdir-
məni birpilləli ilə evəz etmək,
zəydaşı mineralını axıracan
parçalamaq, mineraldakı SO_4
ün hamısını kalium sulfata
çevirmək və natrium sulfatdan
təmiz kübrə - kalium sulfat
almaqdır. Xam zəydaşı filizini
dövrü məhlul və K_2O qələvəsi
məhlulu ilə qələviləşdirirlər və
qələvinin qatılığı elə götürülür
ki, həmin məhlul K_2SO_4 duzuna
görə artıq döymüş olsun,
həmin duzu oradaca çöküntüyə
çökdürürlər, sonra çöküntüden
yuyurlar və yuma suyundan
buxarlaşdırma ilə kübrə - ka-
lium sulfat alırlar, mineralın
alüminium oksidini isə bir-başə

kalium alüminat şəklində nəhlulə keçirib onu klassik Zaiyer üsulu ilə e'mal etdirən Al_2O_3 alırlar. Təklif olunmuş üsulun tətbiqi ikipilləli qələviləşdirməni birpilləli ilə əvəz etməyə, mineralı tam parçalamaya, mineraldakı SO_3 -ün hamısını kalium sulfat çevirməyə və natrium sulfatdan təmiz kübrə - kalium sulfata almaya imkan verir.

(76) Исрафилов Тельман Давуд оглы

(54) Способ переработки алунитов

(57) Предлагаемый способ относится к области металлургии легких металлов - производству глинозема. Задачей настоящего изобретения является замена двухступенчатого выщелачивания на одноступенчатый, полное разложение алунита и перевод всего SO_3 последнего в сульфат калия и получение чистого от сульфата натрия удобрения - сульфата калия. Сырой алунит выщелачивают щелочным раствором с концентрацией, необходимой для пересыщения последнего сульфатом калия, осаждают весь полученный сульфат калия в осадок, промывают последний и от промышленной воды получают удобрение - сульфат калия, а глинозем минерала переводят в алюминат калия и перерабатывают по способу Байера в глинозем.

Применение предложенного способа обеспечивает исключение двухступенчатого выщелачивания, полное разложение минерала, перевода всего SO_3 алунита в сульфат калия и получение чистого от сульфата натрия удобрения - сульфата калия.

(51) C 22 B

(21) N 95/000735 A

(22) 13.07.95

(76) Israfilov Telman Davud oğlu

(54) Yüksək temperaturlu qələviləşdirmə üsulu

(57) Təklif olunmuş qələviləşdirmə üsulu əlvan metalların filizlərinin hidrometalurji üsulla e'malına aiddir. Göstərilən ixtiranın mətləbi qələviləşdirməni yüksək təzyiqli sarğac işləmədən yüksək temperaturda aparmaqdır. Üyüdülmüş xam filizdən hazırlanmış horranı yüksək temperatur və təzyiqdə qələviləşdirməkdən ötrü ayrıca həcmdə horranı götürülmüş ayrıca olaraq avtoklava qoşurlar və horra şımaq şəklində avtoklava verilir ki, fəvvarə qatı yaratsın. Fəvvarə qatı horranı avtoklavda sür'ətlə qarşdırır. Horra avtoklavda istilikötürücü səth ilə qızdırılır. Təklif olunmuş üsulun tətbiqi qələviləşdirmədə yüksək təzyiqli sarğaca olan tələbatı aradan qaldırır, horranı yaxşı qarşdırmağa, beləliklə də avtoklavın həcmi dolayısı ilə də qabant ölçülərini kiçiltməyə və qələviləşdirməni yüksək temperatur ($300^{\circ}C$ və yüksək)

və təzyiqdə aparmağa imkan verir.

(76) Исрафилов Тельман Давуд оглы

(54) Способ высокотемпературного выщелачивания

(57) Предлагаемый способ выщелачивания относится к области гидрометаллургической переработки руд цветных металлов и его суть сводится к следующему. Задачей предложенного способа является исключение необходимости применения насосов высокого давления при автоклавной варке пульпы, увеличение степени перемешивания последнего для уменьшения габаритов автоклава и обеспечение непрерывности варки. Сущность предлагаемого способа сводится к следующему. Для исключения необходимости применения насосов высокого давления сырую пульпу непрерывно подают в автоклав, который находится под большим давлением и имеет высокую температуру (800°C и больше) порциями, т.е. в объем автоклава подключают новый объем, заполненный пульпой, и тем самым исключают необходимость применения насосов высокого давления и этим же обеспечивают непрерывность варки. Для увеличения степени перемешивания пульпы за счет падения давления на выходе сырой пульпы из

объема струей автоклав снизу, возможность фонтанного слоя, тем самым перемешивает танирующий слой, тем самым возможность перемешивания пени перемешивания малом объеме самым сокращает объем автоклава. Пульпа реваается теплопередаю- ние предложенного устраняет необходимого насосах высокого давления пульпа интенсивно мешивается, что дает возможность уменьшить автоклава и варку вести при высоких температурах (300°C и выше) давлениях.

- (51) C 22 B
- (21) N 95/000662 A
- (22) 29.06.95

(71) Azərbaycan Elmi-Tədqiqat Layihə Texnologiya Metallurjiya İnstitutu

(72) İsrailov Telman Davud oğlu, İbrahimov Kamal, Ramazanov Ramazan, Rövşənçodövrrü Vəli, Zəkiyev İlham Zəki oğlu.

(73) Azərbaycan Elmi-Tədqiqat Layihə Texnologiya Metallurjiya İnstitutu

(54) Alunitlərin e'mali üsulu

(57) Təklif olunmuş üsul yüngül metalların metallurjiyasına alüminium oksidi sahəsinə aiddir. Göstərilən ixtiranın mətləbi natrium sulfatdan təmiz kübrə almaq

(71) no-ic ktny stit (72) Davud istehsal Kamal Povoln İly (73) İly (73) no-i

по схеме Байера. Использование предложенного способа дает возможность получить удобрение - сульфат калия, чистый от сульфата натрия, увеличить скорость выкручивания алюминиевых растворов и возмещать потери щелочи в петви Байера.

Bölmə D. Toxuma, kağız.

Раздел D. Текстиль, бумага.

(51) D 04 B 35/04
(21) N 94/000264 A
(22) 31.01.94
(76) Həmidov Ziyəddin Nürəddin oğlu

(54) Toxucu maşınının iynəsi

(57) İxtira xalça istehsalatına aiddir, daha doğrusu xalça istehsalatında düyün vurma qurgusuna aiddir. İxtiranın əsas məsələsi xalça mə'mulatinin düyün əmələ gəlməsinin keyfiyyətini yaxşılaşdırmaq və iynənin konstruksiyasını dəyişmək hesabına xalçanın düyün vurma vaxtını azaltmaqdır. İynə lövhə ilə qarmaq, iti uclu burun hissəsi və əsasdan ibarətdir.

(76) Гамидов Зияддин Нураддин оглы

(54) Игла для вязальной машины

(57) Изобретение относится к ковровому производству, а именно к устройствам для вязки узлов в ковровом производстве. Задачей изобретения является улучшение

узлообразования изделий и сокращения времени вязки ковров за изменения конструкции. Игла состоит из стержня с крючками, заостренной вой и несущей частью.

Bölmə E. Tikinti, mə'dən işi

Раздел E. Строительное горное дело.

(51) E 21 B 33/138
(11) N 94/000266 A
(22) 10.02.94

(71) Neft və Qaz Yataqları Mənimənilməsi üzrə Elmi-tədqiqat və İnstitutu, "Dənizneftqazlayihəsi"
(72) Süleymanov Babiroviç, Məmmədov Qüdrət oğlu, Şirinov Murtuza oğlu, Ağazadə Dadaş oğlu, Zeynalova Əli qızı, Seyidov Mirçəfər oğlu, Bağirov Əli Əlisəttar oğlu
(73) Neft və Qaz Yataqları Mənimənilməsi üzrə Elmi-tədqiqat və İnstitutu, "Dənizneftqazlayihəsi"

(54) Sement körpünün qurulması üsulu

(57) İxtira neftqazçıxarın sənayesi sahəsinə, meyl quyuuların tə'mir-izolyasiya işlərinə aiddir. İxtiranın məqsəti sement körpünün qoyulma üsulunun səmərəliliyinin artırılmasıdır ki, bu da tampon məhlulunun iki payı arasında bufer mayeli lateksdən istifadə və tamponaj məhlulunun ikinci payı və lateksin 1/3 hissəsini sementləyici boruda saxlar

vee də otla olmur İxtiranın əməliyyatı lətkədən sun'i quyudibi yaratmaqda eyni vaxtda sement körpünün qoyulmasıdır. İşlərinin başlan təbiiqindən əvvəl iqtisadi səmərə müvafiq əməliyyatla ilə və eyni zamanda bir əməliyyatla lətkədən sun'i quyudibi yaratmaqda sement körpünün qoyulması hesabına yararlır.

(71) Госнипи "Типроморнефтераз"

(72) Сулейманов Алекпер Багирович Мамедов Кямил Гудрат оглы, Ширинов Ахмед Миртуза оглы, Ага-заде Октай Дадаш оглы, Зейналова Рена Али кызы, Сеидов Мирджафар Мирали оглы, Багиров Али Алескер оглы

(73) Госнипи "Гипроморнефтераз"

(54) Способ установки цементного моста

(57) Изобретение относится к области нефтегазодобывающей промышленности, а именно к ремонтно-изоляционным работам скважин. Задачей изобретения является повышение эффективности способа установки цементного моста, которая достигается путем использования между двумя порциями тампонажного раствора синтетического латекса с разделительными буферными жидкостями, с оставлением второй порции тампонажного раствора и 1/3 части латекса в заливочной колонне. Сущность изобре-

тения заключается в том, что одновременно с созданием искусственного забоя на латекса устанавливается цементный мост. Экономический эффект от внедрения заявленного способа складывается за счет коэффициента успешности и одновременного создания искусственного забоя и установки цементного моста одной операцией.

(51) E 21 B 34/06

(21) N 96/000864 A

(22) 10.10.96

(71) Azərbaycan Dövlət Neft Şirkəti Dənizdə Neft və Qazçıxarma İstehsalat Birliyi

(72) Əliyev Vaqif İzzət oğlu, Qasimov Abdulla Əsəd oğlu

(73) Azərbaycan Dövlət Neft Şirkəti Dənizdə Neft və Qazçıxarma İstehsalat Birliyi

(54) Quyudibi iki təsirlı kəsici klapan

(57) İxtira neft və qaz quyularının qazıma sahəsinə aiddir. Təklif olunan ixtiranın məqsədi kəsici-klapanın möhkəmliyinin, işləmə ehtimalının artırılması imkanlarını genişləndirməkdən ibarətdir. İxtiranın yeniliyi ondan ibarətdir ki, yalnız şarın yerdəyişmə hərəkəti vasitəsilə iki və daha artıq texnoloji əməliyyatları aparmağa imkan verir. Yəni şar yuma porşeninin aşağı ilkin, işçi yerində oturaraq, qazıma borularının hidravlik kipliyə yoxlanılması aparılır, sonradan süzgeçboru vasitəsilə şar yuma porşeninin yuxarı səthinə

qaldınlarəq birbaşa yuma dövrü yaradılır və qazıma gedişi davam etdirilir. Neftqazsu təzahürü zamanı işə şar təzyiq altında yuxarı qalxaraq "dayan" halqasının mərkəzi kanalını tutaraq məhlulun və flüidlərin qazıma borularının içərisinə daxil olmasının qarşısını alır və nəticədə boruların içərisində yaranan izafi təzyiqin sifra bərabər olması imkanını təmin edir. Neftqazsu təzahürü ləğv edildikdən sonra şar, süzgəç borunun üzərinə düşür və yuma porşeni vasitəsilə birbaşa yuma dövrü yaradılır və qazıma işi davam etdirilir.

(71) Производственное объединение по добыче нефти и газа на море АзГНК

(72) Алиев Вагиф Иззат олгы, Гасымов Абдулла Асад олгы

(73) Производственное объединение по добыче нефти и газа на море АзГНК

(54) Забойный клапан-отсекатель двойного действия

(57) Изобретение относится к бурению нефтяных и газовых скважин. Задачей предложенного изобретения является повышение надежности работы клапана-отсекателя, расширение технологических возможностей устройства. Новым в предлагаемом изобретении является то, что корпус в клапане-отсекателе двойного действия состоит из верхнего и нижнего переводников с возможностью наварачивания друг на друга. При наварачивании

фильтр-стержень, закрепленный на нижнем переводнике, перемещается и выталкивает шар из верхнего поршневого мывочного канала, создавая в мывочном поршне позывную циркуляцию. После чего процесс продолжается. В случае бурения раствора и пластовых флюидов при возникновении танирования, шар выталкивается вверх и выталкивает центральный поршневый канал в стоп кольцевых уплотнений, тем самым перекрывается поступление бурового раствора и флюидов в насос, предотвращая возникновение давления. После ликвидации нефтегазопроявления шар опускается на фильтр-стержень и продолжается процесс бурения. Благодаря подъему инструмента бурения это приспособление дает возможность провести опрессовку буровых труб. При этом шар находится в нижнем мывочном поршне.

(51) E 21 B 37/00

(21) N 98/001104 A

(21) 29.04.98

(71) Hüseynov Fazil Əşrəf oğlu

(72) Hüseynov Fazil Əşrəf oğlu, Süleymanov Ələkbər

Bağır oğlu, Hümətov Həsən

Həşim oğlu, Nuriyev Nün

Buniyat oğlu, Rəsulov As

Muxtar oğlu, Əhmədov Bayran

Hacıbəla oğlu, Səlimov Kamran

Ə. Əliyev, Ə. Əliyev, F. Əliyev
Ə. Əliyev, Ə. Əliyev, F. Əliyev

Ə. Əliyev və Ə. Əliyev
Ə. Əliyev və Ə. Əliyev

(70) İxtira neftqazçıxarma sənayesinə aid olub neft və qaz quyularının lift borularında lüzümlülük qarşısının alınmasına yönəldilmişdir. İxtiranın məqsədi sullanmış neft və qaz quyularının istismar prosesində lift borularında lüzümlülük qarşısının alınmasının səmərəsini yüksəltməkdir. Məsələnin həlli sullanmış quyuların dibinə heçabat üzrə yeni tərkibli reagent verməklə həyata keçirilir. Nəticədə quyular daxilində verilmiş reagentlə lay suları arasında kimyəvi reaksiya qədər və torpaq-qələvi metalların duzlarının çökməsinin qarşısı alınır.

(71) Гусейнов Фазиль Ашраф оглы

(72) Гусейнов Фазиль Ашраф оглы, Сулейманов Алекпер Багир оглы, Гумбатов Гасан Гашим оглы, Нуриев Нуру Буньяд оглы, расулов Асиф Мухтар оглы, Ахмедов Байрам Гаджибала оглы, Салимов Кямал Иса оглы, Эфендиев Эльтон Мамедгасан оглы

(73) Гусейнов Фазиль Ашраф оглы

(54) Способ предотвращения солевых отложений в

лифтовых трубах нефтяных и газовых скважин

(57) Изобретение относится к нефтегазодобывающей промышленности в частности к способам борьбы с соевыми отложениями в лифтовых трубах добывающих скважин. Задачей изобретения является повышение эффективности предотвращения солевых отложений в лифтовых трубах обводненных нефтяных и газовых скважин. Поставленная задача решается следующим образом с помощью приустьевого дозаторного насоса по расчету осуществляют непрерывную закачку новой композиции реагентов в призабойную зону обводненной скважины, где происходит химическая реакция между композицией и пластовой водой. В результате этого и обеспечивается предотвращение отложений солей земельно-щелочных металлов.

(51) E 21 B 43/00

(21) N 93/000147 A

(22) 11.10.93

(71) Azərbaycan Neft Sənayesinin Elmi-Tədqiqat Layihə İnstitutu AzNSETLI

(72) Əhmədov Sədiyər Sədi oğlu, Nəcəfov Mehdi Həsənağa oğlu

(73) Azərbaycan Neft Sənayesinin Elmi-Tədqiqat Layihə İnstitutu AzNSETLI

(54) Quru ştanq nasosunun qəbulunda qazın sепarasiyası üsulu

(57) İxtira ştanq nasosları ilə neft qarışıqlarının işləmə zamanı istifadə olunur. İxtiranın mahiyyəti - nasosda zərərli fəzanın həcmnin azaldılmasıdır. Quru ştanq nasosunun qəbulunda ultrasəs disperqatorunun konuslu şüalandırıcısı yerləşdirilir, akustik axınlar qaz-neft qarışığından qazın sепarasiyasını sürətləndirir, konuslu şüalandırıcı isə radial axınlarla mayeden ayrılan qazın həlqəvi fəzaya istiqamətləndirir, qaz qabarcıqlarının nasosun qəbuluna düşməsinin qarşısını alır. Müsbət effekt - əlavə neft hasilatı və nasosun işinə qazın zərərli təsirinə xeyli azadılması hesabına nasos qurğusunun xidmət müddətinin artırılmasıdır.

(71) АзНИПИНефть

(72) Ахмедов Садияр Садиглы, Наджафов Мехти Гасанга оғлы

(73) АзНИПИНефть

(54) Способ сепарации газа на приеме штангового насоса

(57) Способ используется при эксплуатации нефтяных скважин штанговыми насосами. Сущность изобретения - уменьшение объема вредного пространства насоса. На приеме скважинного штангового насоса размещается конусный излучатель

ультразвукового гора, акустические волны ускоряют сепарацию газожидкостной смеси конусный излучатель направленными течениями выделявшиеся из пространства, в результате попадания газовых пузырьков на прием насоса. Положительный эффект использования изобретения дополнительная добыча нефти и увеличение срока службы насосной установки за счет значительного снижения вредного влияния газа на работу насоса.

(51) E 21 B 43/11

(21) N 94/000093 A

(22) 12.05.93

(71) Neft və Qaz Yataqlarının Mənimənilməsi üzrə Dövlət Elmi-tədqiqat və Layihə İnstitutu, "Dənizneftqazlayihə"
(72) Süleymanov Ələkbər Bağcıoğlu, Məmmədov Kamil Qüdrət oğlu, Şirinov Əhməd Murtuz oğlu.

(73) Neft və Qaz Yataqlarının Mənimənilməsi üzrə Dövlət Elmi-tədqiqat və Layihə İnstitutu, "Dənizneftqazlayihə"

(54) Məhsuldar layın açılması üsulu

(57) İxtira neftqazçıxartma sənayesi sahəsinə, məhsul qoruyucu kəmərin sementlənməsindən sonra məhsuldar layın açılmasına aiddir və sementləmə üçün yüngül və yüngülləşdirilmiş tampon məhlulu istifadə olunmuşdur.

quyularda məhsuldar layların açılmasında istifadə edilə bilər. İxtiranın qarşıya qoyduğu məqsədə layın açılması texnologiyasının sadələşdirilməsi, işin aparılmasına sərf olunan xərc və vaxtın azalmasıdır. Qarşıya qoyulmuş məsələyə süzgeçlə qoruyucu kəməri əlaqələndirən elementli qurğu və dəşiklərinə turşunun təsiri ilə dağılan tıxaclar bağlanan, məhsuldar lay qarşısında yerləşdirilən turşunun təsiri ilə dağılan sement və təbaşirin sulubərk qarışığı haşiyəsi, haşiyənin qoruyucu kəmərin sementlənməsi prosesində yaradılması, turşunun kəmərxəsi fəzada sementin payları arasında yerləşdirmək və turşuda həllolma vaxtı sement məhlulunun bərkiməsi müddətindən yüksək olan tıxaclardan istifadə etməklə nail olunur.

(71) Госнипи "Гипроморнефтегаз"

(72) Сулейманов Алекпер Багирович, Мамедов Кямил Гудрат оглы, Ширинов Ахмед Муртуза оглы

(73) Госнипи "Гипроморнефтегаз"

(51) Способ вскрытия продуктивного пласта

(57) Изобретение относится к области нефтегазодобывающей промышленности, а именно, к вскрытию продуктивных пластов после цементирования обсадной колонны и может быть использовано при вскрытии продуктивных пластов для

цементирования которых применяют легкие и облегченные тампонажные растворы. Задачей изобретения является упрощение технологии вскрытия пласта, сокращение затрат и времени на проведение работ. Поставленная задача достигается тем, что в способе вскрытия продуктивного пласта, включающем установку фильтра с элементами для связи с обсадной колонной и с отверстиями, перекрытыми разрушаемыми при воздействии кислоты заглушками, размещенными напротив продуктивного пласта оторочки из водотвердой смеси цемента и мела, разрушаемой при воздействии кислотой, причем оторочку создают в процессе цементирования обсадной колонны, кислоту размещают в заколонном пространстве между порциями цемента и используют заглушки, время растворения в кислоте которых превышает срок затвердевания цементного раствора.

(51) E 21 B 43/11

(21) N 96/000789 A

(22) 01.02.95

(71) Neft və Qaz Yataqlarının Mənimsənilməsi üzrə Dövlət Elmi-Tədqiqat və Layihə İnstitutu "Dənizneftqazlayihə"

(72) Süleymanov Ələkbər Bağırovıç., Məmmədov Kamil Qüdrət oğlu, Əsədov Mikayıl Məmməd oğlu, Seyidov Mircəfər Mireli oğlu

материал, например, известковый камень

(51) E 21 B 43/11

(21) N 95/000681 A

(22) 09.08.95

(71) Neft və Qaz Yataqlarının Mənimseməsi üzrə Dövlət Elmi-Tədqiqat və Layihə İnstitutu "Dənizneftqazlayihə"

(72) Süleymanov Ələkbər Bağır oğlu, Məmmədov Kamil Qüdrət oğlu, Əsədov Mikail Məmməd oğlu, Seyidov Mirçəfər Mirəli oğlu, Şirinzadə Alçın Əli Səftər oğlu, Dadaşov Məhərrəm Nəsir oğlu

(73) Neft və Qaz Yataqlarının Mənimseməsi üzrə Dövlət Elmi-Tədqiqat və Layihə İnstitutu "Dənizneftqazlayihə"

(54) Lay mayesini təmizləmək üçün qurğu

(57) İxtira neftçixarma sahəsinə, məhz mexaniki qarşılıqları çox olan neft və qaz quyularının istismarı üçün qurğulara aiddir. Qurğu iki kameradan ibarətdir. Yuxarı kamera süzgəc materialı əhəngdaşı ilə doldurulur, aşağı kamera isə 45 - 60° bucaq altında yan deşikli borucuq ilə təchiz olunur. İxtira quyuların təmirarəsi müddətinin artırılmasına, təmirlərə çəkilən xərclərin azalmasına, quyudibi zonanın dağılmasının qarşısının alınmasına imkan verir. Qurğu nə'dən şəraitində hazırlanır. O tüzülməsi və istismarı sadədir.

71) ГосНИПИ Гипроморнеф-
тераз"

(72) Сулейманов Алякбәр Багир оғлы, Мамедов Камил Гудрат оғлы, Асадов Микаил Мамед оғлы, Сеидов Мир-джафар Мирали оғлы, Ширин-заде Алчын Али Сафтар оғлы, Дадашев Магеррам Насир оғлы
(73) ГосНИПИ Гипроморнеф-тегаз"

**(54) Устройство для очистки
пластовой жидкости**

(57) Изобретение относится к нефтедобывающей промышленности, в частности, к устройству для очистки пластовой жидкости скважин с большим содержанием механических примесей. Устройство состоит из двух камер. Верхнюю камеру, представляющую собой фильтр тонкой очистки, заполняют фильтрующим материалом, например, известковым камнем, а нижняя, являющаяся фильтром глубокой очистки, снабжена боковым отверстием с трубкой под углом 45 - 60° к нижней камере. Изобретение позволяет увеличить межремонтный период работы скважины, уменьшить затраты на их ремонт, предотвратить дальнейшее разрушение призабойной зоны скважины. Устройство изготавливается в промысловых условиях, прост в изготовлении и эксплуатации.

(51) E 21 B 43/22

(21) N 98/001087 A

(22) 18.02.98

(71) Hüseynov Fazil Əşrəf oğlu,

(72) Hüseynov Fazil Əşrəf oğlu Süleymanov Ələkbər Bağır oğlu, Nuriyev Nuru Buniyad oğlu, Əhmədov Bayram Hacıbala oğlu, Hüseynov Vaqif Qulu oğlu, Səlimov Kamal İsa oğlu, Əfəndiyev Elton M.Həsən oğlu

(73) Hüseynov Fazil Əşrəf oğlu

(54) Dəniz neft və qaz quyularının mənimsənilmə üsulu

(57) İxtira neft və qazçıxarma sənayesinə aid olub, məhz neft və qaz quyularının mənimsənilməsi üsuluna məxsusdur. İxtiranın məqsədi - alçaq lay təzyiqi şəraitində dərin neft və qaz quyularının mənimsənilməsinin səmərəsini yüksəltməkdən ibarətdir. Məqsədə nail olunması, mənimsəmə prosesində lift borularına təzyiq altında qaz və köpükləndirici reagentin verilməsi, quyunun köpük sistemi ilə doldurularaq quyudibi təzyiqin lay təzyiqindən aşağı salınmasıyla həyata keçirilir. Təklif edilən üsuldən istifadə edildikdə, liftin mərhələlərlə quyuya endirilməsinə ehtiyac olmur, bununla əlaqədar də onun mənimsənilmə müddəti mövcüd üsullara nisbətən əhəmiyyətli dərəcədə azalır və mənimsənilmənin səmərəsi isə yüksəlir.

(71) Гусейнов Фазиль Ашраф оглы,

(72) Гусейнов Фазиль Ашраф оглы, Сулейманов Алекбер Багир оглы, Нуриев Нури Буняд оглы, Ахмедов

Байрам Гаджибала
Гусейнов Вагиф Гуну
Салимов Кямаг Исма
Эфəндиєв Элтон М.С
оглы
(73) Гусейнов Фазиль Ашраф
оглы

(54) Способ глубоких нефтяных и газовых скважин

(57) Изобретение относится к способу освоения нефтяных и газовых скважин. Задачей изобретения является повышение эффективности освоения нефтяных и газовых скважин в условиях наличия низкого пластового давления. Поставленная задача решается тем, что при освоении скважин в лифтовые трубы под давлением подают газодный раствор пенообразующего реагента, эта смесь последовательно проходит через газо-жидкостные смесители, установленные в этих трубах, превращается в пену, которая заполняя скважину, снижает противодавление на пласт и способствует освоению. При использовании предложенного способа не требуется в поэтапном спуске лифта, в результате существенно сокращается продолжительность освоения глубоких нефтяных и газовых скважин, а эффективность освоения значительно повы-

шлется по сравнению с
улучшающимися способами

(51) E 21 B 43/22

(21) N 98/001105 A

(22) 29.04.98

(71) Hüseynov Fazil Əşrəf oğlu

(72) Hüseynov Fazil Əşrəf

oğlu Süleymanov Ələkbər

Bağır oğlu, Hübətov Həsən

Həşim oğlu, Nuriyev Nuru

Buniyad oğlu, Rəsulov Asif

Muxtar oğlu, Əhmədov Bayram

Hacıbala oğlu, Hüseynov Vaqif

Qulu oğlu, Səlimov Kamal İsa

oğlu, Neymətov Heybət Cə-

fərəli oğlu

(73) Hüseynov Fazil Əşrəf oğlu

(51) Lay sularının təcrid

edilməsi üsulu

(57) İxtira neftqazçıxarma

sənayesinə aid olub, neft və

qaz quyularında lay sularının

təcrid edilməsi üçün yara-

dılmışdır. İxtiranın məqsədi-neft

və qaz quyularında lay

sularının qarşısının alınmasının

səmərəsini yüksəltməkdən ibar-

ətdir. Məsələnin, həlli quyular-

larda lay sularının təcrid edil-

məsini aktivləşdirilmiş sement

suspenziyasından istifadə et-

məklə həyata keçirilir. Adi se-

ment suspenziyasından fərqli

olaraq, yeni suspenziya mikro-

kanallar vasitəsilə laya daxil

olmaq qabiliyyətinə malikdir və

orada sement daşı yaradaraq

lay sularının qarşısını daha

səmərəli alır.

(71) Гусейнов Фазиль Ашраф

оглы

(72) Гусейнов Фазиль Ашраф

оглы, Сулейманов Алекбер

Багир оглы, Гумбатов Гасан

Гашим оглы, Нуржоя Нуру

Буняд оглы, Рəsulov Asif

Muxtar ogly, Akmedov

Beyram Gadjibala ogly,

Guseynov Bagif Guly ogly,

Salimov Kamal Isa ogly,

Neymatov Xeybat

Dzhaferali ogly

(73) Гусейнов Фазиль Ашраф

оглы

(54) Способ изоляции
притока пластовых вод

(57) Изобретение относится к

нефтегазодобывающей про-

мышленности, в частности, к

способам изоляции притока

пластовых вод в нефтяных и

газовых скважинах. Задачей

данного изобретения явля-

ется повышение эффектив-

ности изоляции притока

пластовых вод в нефтегазо-

добывающих скважинах.

Поставленная задача реша-

ется путем использования

активизированной цементной

суспензии в качестве изоля-

ционного материала, кото-

рая, в отличие от обычной

цементной суспензии, спо-

собна проникать в глубь

пласта по микроканалам и

после затвердения создавать

твердый цементный камень.

(51) E 21 B 47/02

(21) N 93/000123 A

(22) 17.08.93

(71) Azərbaycan Dövlət Neft

Sənayesinin Elmi-Tədqiqat və

Layihə İnstitutu

(72) Əliverdizadə Tale Kərim

oglu, Müfdzadə Rüşət Həmid

oğlu, Seferov Nəriman
Hüseynqulu oğlu, Kazımov
Şükürelə Paşa oğlu.

(73) Azərbaycan Dövlət Neft
Sənayesinin Elmi-Tədqiqat və
Layihə İnstitutu

(54) Yanavericini istiqamətlən-
dirmək üçün qurğu

(57) İxtira neft sənayesinə,
xüsusi olaraq maili-istiqamət-
ləndirilmiş quyuların qazıl-
masına aiddir. İxtiranın məqsə-
di qurğunun işdə effektivini
artırmaqdır. Bu onunla əldə
edilir ki, bir oriyentir kimi cihazın
rezin manjetlər geydirilmiş
gövdəsindən istifadə edilir,
belə ki, manjetlər boruların
daxili səthi ilə cihazın gövdəsi
arasında ki, aralığı kiçildirir
və qurğunun möhür bıçaqlara
çatdıqda isə manjetlərin daxili
diametri ilə gövdənin xarici
səthi arasında ara əmələ
gəlməsinə imkan yaradır.
Bununla bərabər cihazın
gövdəsi eyni materialdan
hazırlanır ki, onun sıxlığı azdır,
bıçaqlar isə bir-birinə nisbətən
bucaq altında yerləşdirilir və
tiyələri düz səthə malikdir.
Müsbət effektəndən ibarətdir
ki, quyunun istənilən istiqamət-
də ikinci lülə kəsilməsinə
və qazılmasına sərf edilən vaxt
ixtisar olunur.

(71) АзНИПИНефт

(72) Аливердизаде Тале
Керим оглы, Муфид-заде
Руфат гамид оглы, Сафаров
Нариман Гусейнгулу оглы,
Кязимов Шукуралли Паша
оглы.

(73) АзНИПИНефт

(54) Устройство для ориен-
тирования отклонителя

(57) Изобретение относится
нефтяной промышленности,
в частности к бурению на-
клонно-направленных на-
шин. Задачей изобретения
является повышение эффек-
тивности устройства в ра-
боте. Поставленная задача
достигается тем, что
качество ориентира испол-
зуется корпус прибора
размещенными на
резиновыми манжетах
уплотняющими зазор между
внутренней поверхностью
труб и корпусом прибора
установленных на последне-
с возможностью образования
зазора между отверстием
манжет и наружной поверх-
ностью корпуса прибора при
взаимодействии свинцово-
печати с ножами. При этом
корпус прибора выполнен из
материала, плотность кото-
рого ниже плотности жид-
кости, заполняющей полость
колонны труб, а ножи уста-
новлены под углом отно-
сительно друг друга и имеют
ровную поверхность лезвия.
Положительный эффект
выражается в сокращении
времени, затрачиваемого на
резку и бурение вторич-
ного ствола в заданном направ-
лении.

Bölmə F. Mexanika; işıqlanma
isitmə; mühərrik və nasoslar
silah və sürsat; partlatma işlər

ваздел F. Механика;
свещение; отопление;
двигатели и насосы; оружие
и боеприпасы; взрывные
работы

(51) F 04 B 47/00
(21) N 95/000541 A
(22) 18.07.94

(71) EIB "Tətbiq"
(72) Cənəhmədov Əhəd
Xanəhməd oğlu, Əkbərova
Leyla Əli qızı, Mehtiyev Əli
Məmməd oğlu, Həsənov
Ələddin Səməd oğlu
(73) EIB "Tətbiq"

(54) Dərinlik nasosunun
klapanı

(57) İxtira neftçixarma sənə-
yesinə aiddir, eləcə də dərinlik
nasoslari vasitəsi ilə maye
çixarmaq üçün istifadə oluna
bilir. İxtiranın məsələsi -kür-
rəciyin yəhər üzərində öz ağırlıq
quvvəsi hesabına mərkəzləş-
dirilmiş şəkildə oturmaları nəti-
cəsində kürəcik ilə yəhər
arasındakı kipliyi təmin edən
klapanın ömrünü uzadan,
nasosun veriş əmsalının azal-
masına imkan verməyən qur-
ğunun yaradılmasıdır. Dərinlik
nasosunun klapanı kövdənin
aşağı hissəsindəki yivə bərkidilmiş
ucluq üzərində oturdulmuş
yəhər kövdə vasitəsi ilə
ucluga sıxılmış, yəhərin
üzərində isə içərisində kürəcik
olan stəkan yerləşdirilmiş
dərinlik nasosunun klapanın-
dan onunla fərqlənir ki, stəkanın
yuxarı hissəsi parabola
şəklində hazırlanmış və bu
stəkanın çıxıntısı ilə əlaqələndirilmiş
kövdə vasitəsi ilə yəhər
ucluqa sıxılır.

(71) НПО "Тэтбиг"
(72) Джанахмедов Ахад
Ханахмед оғлы, Акбарова
Лейла Али кызы, Мехтиев
Али Мамед оғлы, Гасанов
Аладдин Самед оғлы
(73) НПО "Тэтбиг"

(54) Клапан глубинного
насоса

(57) Изобретение относится к
нефтедобывающей промыш-
ленности и может быть при-
менено при добыче жидкости
глубинными насосами. Зада-
ча изобретения - создание
устройства, обеспечивающее
герметичность за счет равно-
мерной посадки шара на
седло клапана. Клапан
глубинного насоса, содержа-
щий корпус на нижней резьбе
которого повернут наконеч-
ник, между которым сжато
седло клапана, а между
седлом и внутренним буртом
корпуса расположен стакан,
в котором размещен шар,
отличающийся тем, что
верхняя часть стакана
выполнена в виде параболы,
а нижняя часть снабжена
наружным буртом, причем
стакан расположен на
верхнем торце седла и с
помощью верхнего торца
стакана и внутренним буртом
корпуса, седло и стакан
сжаты между корпусом и
наконечником.

(51) F 16 C 1/24
(21) N 97/001000 A
(22) 12.12.97

(76) Eyvazova Züleyxa Eylaq qızı, Vahidov Məcnun Abdulvahid oğlu

(54) Yırğalanın dayaqları yağlama üçün qurğu

(57) İxtira maşınqayırma sahəsinə, tam dövrə etməyən, yırğalanma hərəkəti edən oxların yastıqlarını yağlamaq üçün qurğulara aiddir. Yağ üçün cib, yağlı ötürən kanallar və iki əks istiqamətdə yönəlmiş, yastığın oxu üzərində quraşdırılmış təknedən ibarət olan qurğu təklif edilir. Təknələrin daxili boşluğu bir tərəfdən yağ qəbul etmək üçün deşiklə təmin edilib, digər tərəfdən isə yağlı ötürən kanalların vasitəsi ilə sürtünən səthlərlə əlaqələndirilib. Yağlamayı təmin etmək üçün təknelər elə quraşdırılır ki, ox hər dəfə kənar vəziyyətə çatanda, dönmə istiqamətinin əksinə yönəlmiş təkne cibdə olan yağın içinə batır, başqa təkne isə yağlı ötürən kanalların səviyyəsində yuxarı qalxır. Təknələrin daxili həcmi sabit olduğuna görə yağlama prosesi qənaətbəxş keçir, yağ qənaət edilir, yastıq düyünün iş davamiyyəti isə artır.

(76) Эйвазова Зулейха Эйлақызы, Вахидов Меджнун Абдулвахид оглы

(54) Устройство для смазывания качающихся опор

(57) Изобретение относится к области машиностроения, а именно к устройствам для смазывания подшибников

валов, совершающих неуправляемое движение, устройство для качающихся опор, содержащее карман для смазывания двух противоположных поверхностей ковша, смонтированные на валу направляющие, представляющие собой подшипники, снабженные с собой отверстием для захвата масла, сообщающиеся посредством поверхности трения каналов ковша, установленные таким образом, что в каждом таком отклоненном положении край вала ковша, обращенный к стороне, погружен в отклоненном масле в кармане, а другой расположен выше масляных водящих каналов. Видом процесс смазывания происходит рационально, с экономией смазочного материала и повышением долговечности работы подшибников узла.

(51) F 16 K

(21) N 93/000145 A

(22) 16.07.93

(71) Azərbaycan Neft Maşınqayırma İnstitutu

(72) Qurbanov Nəriman Hüseynqulu oğlu, Tsvetkov İvan İvanoviç, Yarkin Valeri Vitalyeviç

(73) Azərbaycan Neft Maşınqayırma İnstitutu

(54) Məsafədən hidravlik və el ilə təkrar idarə olunan siyirtmə

(57) İxtira neft-qaz-mə'dən avadanlığına, xüsusilə qazılan quyuların üstündə quraşdırılan, quyuyüstü dördboğazın yan xəttini qapamaq üçün atqıyaqarşı avadanlığın manifoldunun məsafədən idarəolunan siyirtmələrinə aiddir. İxtirada qarşıya qoyulan məsələ - siyirtmənin ötürücüsünün konstruksiyasında məsafədən idarə olunmanın ikitərəfli əl ilə idarə olunma ilə eyni zamanda işləməsinə tə'min etməklə siyirtmənin ötürücüsünün funksional imkanlarının genişləndirilməsindən və e'tibarlılığının artırılmasından ibarətdir. Qarşıya qoyulan məsələ onunla həll edilmişdir ki, nazımçarxın topu içərisində 3 vəziyyətli fiksatoru olan oyuqlu, radial yerləşdirilmiş çıxıntıya malikdir, bu halda ötürücünün ştokunda ikitərəfli döşəkli çıxıntıya malik, oymaq ilə qarşılıqlı əlaqədə olan gediş qaykası quraşdırılmışdır və onun da birtərəfli deşikli çıxıntısı var.

(71) Azərbaycanın institutu neftçiyə maşınquruluşçuluq

(72) Kurbanov Nariman Guseyn Kuli oglu, Cvetkov Ivan Ivanovich, Yarkin Valeriy Vitalyevich

(73) Azərbaycanın institutu neftçiyə maşınquruluşçuluq

(54) Zadvizhka s distantsionnyim gidravlicheskim i ruchnyim dubliruyushim upravleniem

(57) Изобретение относится к области нефтегазопромыслового оборудования, в частности, к дистанционно управляемым задвижкам манифольдов противовыбросового оборудования (ОВ), устанавливаемым на устье бурящихся скважин для перекрытия боковых отводов крестовины устья. Задачей изобретения является значительное расширение функциональных возможностей привода задвижки и повышение его надежности, путем органического совмещения дистанционного гидравлического управления с двусторонним ручным управлением в конструкции привода задвижки. Поставленная задача решена тем, что ступица маховика имеет радиально расположенный выступ с пазом с размещенным в нем 3-х позиционным фиксатором, при этом на штоке привода установлена ходовая гайка имеющая выступ с глухим отверстием и взаимодействующая со втулкой, имеющей паз со сквозным отверстием.

Bölmə G. Fizika

Раздел G. Физика.

(51) G 01 I

(21) N 97/000905 A

(22) 27.12.96

(71) Azərbaycan Dövlət Neft Akademiyası

(72) Mirsalıyev Rəisiz Məhdi
oğlu, Bəkirova Lələ Rüstəm
qızı

(73) Azərbaycan Dövlət Neft
Akademiyası

(54) Yarıstü obyektlerin
spektral parəliqlik əmsalini
təyin etmə üsulu

(57) İxtira spektrofotometriyaya
əiddir və peykəli sistemlərdə
uçan aparatlardan (UA) təbil
yer obyektlerinin fiziki pa-
rametlerinin məsafədən zond-
lama (MZ) metodu ilə tədqiqi
üçün, həmçinin etraf təbil
mühitin qorunma sistemlərində
istifadə oluna bilər. Təklif
olunan üsul MZ-də SPƏ-nin
ölçmə və təyin etmənin ardıcıl
yerinə yetirilən əməliyyatlarına
malikdir. Bu halda obyekt və
etalondan əks olunan işıq
selləri spektrin görünən
diapozonunun üç əsas R, G, B
rənglərindən birinin dalğa
uzunluğunda buraxılış pikinə
malik üç işıq süzgeçlərinin
köməyi ilə məkanda üç əsas
təşkilədiçiyə bölünür. Bu üç
təşkilədiçiyə görə SPƏ-nin
ölçülməsi spektrin görünən
diapozonunun digər dalğa
uzunluqlarında SPƏ-ni hesa-
blama yolu ilə təyin etməyə
imkən verir. Daxil edilən
yeniliyə görə UA-nın bortunda
ölçmə informasiyasının sıxıl-
ması baş verir və bu aparat
xərclərinin azalmasına, ölçmə
prosessinin cəldləşməsinin və
SPƏ-nin təyin edilmə də-
qiqliyinin artmasına səbəb olur.

(71) Azərbaycan Neft
Akademiyası

(72) Mirsalıyev Rəisiz Məhdi
oğlu, Bəkirova Lələ Rüstəm
qızı

(73) Azərbaycan Dövlət Neft
Akademiyası

(54) Способ
коэффициента
яркости наземных объектов

(57) Изобретение относится к
спектрофотометрии и может
быть использовано в системах
путниковых исследований в под-
танционного зондирования дис-
летательных аппаратов с
физических параметров (ЛА)
родных наземных объектов при-
также в системах охраны
окружающей среды. Пред-
лагаемый способ выполняется
последовательно содержащих
определения КСЯ пр. ДЗ, при
этом световые потоки
отраженные от объекта и
эталоны с помощью трех
светофильтров, имеющих
пик пропускания на длине
волн одного из трех
светофильтров, имеющих
пик пропускания на длине
волн одного из трех
основных цветов R, G, B
видимого диапазона спектра,
пространственно разделя-
ются на три основные
составляющие. Измерение
КСЯ по этим составляющим
дает возможность опреде-
ления КСЯ на других
длинах волн видимого
диапазона спектра расчетным
путем. Благодаря введению
новизне происходит сжатие

измерительной информации на борту ЛА, который приводит к снижению аппаратных затрат и повышению быстродействия процесса измерения и точности определения КСЯ.

(51) G 01 N 21/17, 33/52

(21) N 96/000850 A

(22) 22.06.95

(71) Bakı Dövlət Universiteti

(72) Qəmbərov Dəmir Heydər

oglu, Çıraqov Famil Musa oğlu,

Abdullayev Rizvan Əhməd oğlu

(73) Bakı Dövlət Universiteti

(54) Dəmir (III)-ün təyini metodikası

(57) Təklif edilən üsul analitik kimyaya, daha dəqiq dəmirin mis ərintilərində və digər müəkkəb tərkibli obyektlərdə ekstraksiya-fotometrik tə'yinine aiddir. Yeniliyin əsas məsələsi - reagentin verilmiş ionlara olan seçiciliyinin artırılmasıdır. Bu məsələ üçüncü komponent kimi piridindən istifadə edilməklə həll edilir. Piridin in iştirakı ilə (dəmir - III) - R sisteminin kompleks əmələ gəlmə şəraiti turş sahəyə ($\text{pH} = 2$) sürüşür. 2-brom-4-asetilheksen-1-OH-5 mis əsaslı ərintilərdə dəmir ionun tə'yini üçün seçicilik reagentidir. Lakin həmin reagentin seçiciliyi aşağıdakı ionlar üçün qənaətbəxş edən qədər deyildir: Cr(III), Mn (II), Cu (II), Jn^{3+} , UO_2^{2+} . Bu ionlara qarşı dəmir ionun seçiciliyini artırmaq üçün, üçüncü komponent kimi piridindən istifadə edilmişdir. Piridin iştirakı ilə Fe (III)-ün kompleks əmələ gəlməsi turş

mühitə tərəf sürüşür. Reaksiyanın yüksək seçiciliyə malik olması Fe (III)-ionun müxtəlif obyektlərdə ekspress üsulla tə'yin olması üçün metodika işləməyə imkan verir.

(71) Бакинский государственный университет

(72) Гамбаров Дамир Гейдар

оглы, Чырагов Фамиль Муса

оглы, Абдуллаев Ризван

Ахмед оглы

(73) Бакинский государственный университет

(54) Способ определения железа (III)

(57) Предлагаемый способ относится к аналитической химии, а именно к экстракционно-фотометрическому определению железа в медных сплавах и других объектах сложного состава. Задачей настоящего изобретения является повышение избирательности реагента по отношению именно к этим ионам. Эта задача достигается применением пиридина в качестве третьего компонента. В присутствии пиридина комплексообразование железа (III)- P_1 сдвигается к кислой области ($\text{pH}_{\text{опт}} = 2$). Реагент 2-бром-4-ацетилгексен-1-OH-5 является избирательным для определения железа в медных сплавах. Однако его избирательность недостаточна по отношению к таким элементам, как Cr(III), Mn (II), Cu (II), Jn^{3+} , UO_2^{2+} . Для повышения избирательности

реагента по отношению именно к этим ионам был применен пиридин в качестве третьего компонента. В присутствии пиридина комплексобразование железа (III) - сдвигается в кислую область. Высокая избирательность реакции позволяет разрабатывать на ее основе экспрессные методы экстракционно - фотометрического определения железа (III) в различных объектах без определения основы.

(51) G 01 N 27/22

(21) N 95,000598 A

(22) 13.06.94

(71) Sumqayıt "Sintezkauçuk" zavodu

(72) Hüseynov Zamin Mirəli oğlu, Babayev Əbülfəz İsmayıl oğlu, Məmmədov İslam İsabala oğlu, Zülfüqarova Rəmziyyə Əli qızı.

(73) Sumqayıt "Sintezkauçuk" zavodu

(54) Neft və neftkimya məhsullarında suyun miqdarını təyin etmək üçün qurğu - neftqazometr

(57) İxtira analitik cihazqayırma sahəsinə aid olub, neftin və yüksək temperaturda qaynayan üzvi qarışıqların tərkibində suyun miqdarını təyin etmək üçün istifadə edilir, neftkimyası və xalq təsərrüfatının başqa uyğun sahələrində tətbiq edilə bilər. Hazırda, xalq təsərrüfatının bir sıra sahələrində, məhsullarda suyun miqdarını tez və dəqiq təyin edən qurğulara-

analizatorlara ehtiyac vardır. Bu baxımdan, neftqazometr qurğularının tələblərini ödəməyi təmin etmək üçün qurğu-analizator kimi ləndirilir. Neftqazometr qurğularının uzunluğu 600 mm, eni 60 mm, temperatur gradienti: 200°C, soyuducu, buxarlandırıcı reaktor, ventillər, dozator, qızdırıcı ilə təchiz edilmiş, paslanmayan poladdan hazırlanmış, ümumi hermetik korpuslu, analizatordan ibarətdir.

(71) Сумгаитский завод "Синтезкаучук"

(72) Гусейнов Замин Миралі оғлу, Бабаев Абульфаз Исмаил оғлу, Мамедов Ислам Исабала оғлу, Зүлфугарова Рәмзия Али ғызы.

(73) Сумгаитский завод "Синтезкаучук"

(54) Устройство для определения влажности нефтепродуктов - нефтqазометр.

(57) Изобретение относится к области аналитического приборостроения, служащим для измерения влажности высококипящих жидких смесей и может быть использовано в нефтяной, нефтехимической и других отраслях народного хозяйства. В настоящее время отсутствует устройство, обеспечивающее необходимое быстродействие в получении информации о содержании воды в различных производственных смесях. Устройство общей длиной 600 мм, диаметром 60 мм, внутри которого

расположены испаритель, реактор, холодильник, снабженный дозатором, манометром, вентилем, обладает температурным градиентом $200^{\circ}\text{C} - 20^{\circ}\text{C}$.

Bölmə H. Elektrik

Раздел H. Электричество

(51) H 01 I 31/02, F 17 C 3/08, G 01 K 17/08

(21) N 93/000173 A

(22) 24.11.93

(71) Fotoelektronika İnstitutu

(72) Vəzirov Hikmət Niyazi oğlu

(73) Fotoelektronika İnstitutu

(54) Fotoqəbulədicisi cihaz

(57) İxtira elektron texnikasına aiddir, məhz şua və istilik qəbulədicilərinə, və şuanın gücünü, yaxud istilik axınını ölçməkdən ötrü istifadə edilə bilər. İxtiranın məqsədi həm istilik axınının həm də şua-
lanmanın ölçülməsi imkanını yaratmaq üsulu ilə cihazın funksional imkanlarını artırmaqdır. Cihaz içində fotoqəbulədicisi olan kriostatdan ibarətdir. Kriostat lazım olan diametrlili boru ilə təchiz edilib. Borunun içində sim elektroyuzdırıcı yerləşdirilib. Qızdırıcı yüksək temperatur müqaviməti əmsalına malik olan materialdan düzəldilib və onun uzunluğu borunun diametrinə bərabərdir. Ondan başqa boruda termocüt yerləşdirilib və boru adiabatik düzəldilib. Xladagentin buxarları borunun bir ucundan çıxır.

(71) Институт Фотоэлектроники

(72) Везилов Хикмет Ниязи оғлы

(73) Институт Фотоэлектроники

(54) Фотоприемное устройство

(57) Изобретение относится к электронной технике, а именно к приемникам излучения и теплоты, которые в своей конструкции имеют криостат или элементы сосуда Дьюара, предназначенные для хранения хладагента или размещения охлаждающего устройства, и может быть использовано для определения мощности излучения или теплопритоков из окружающей среды к элементам, охлаждаемым хладагентом. Задачей, решаемой изобретением, является расширение функциональных возможностей устройства путем обеспечения возможности измерения как тепловых потоков, так и излучения. Фотоприемное устройство содержит криостат с фотоприемником. Криостат снабжен трубкой заданного внутреннего диаметра, внутри которой поперек ее оси натянут проволочный электронагреватель заданного диаметра выполненный из материала с высоким значением температурного коэффициента сопротивления и длиной, равной диаметру трубки, а также термopара, расположенная на рассто-

...иши эл электронизацияга
...иши трубка ...
...иши трубка ...
...иши трубка ...

(51) H 01 I 31/08

(21) N 93/000058 A

(22) 25.05.93

(71) Fotoelektronika Institutu

(72) Vazirov Xikmat Niyazi
ogly, Ibrahimov Ibrahim Namiq
ogly, Postavnichova Nelli
Mikaylovna

(73) Fotoelektronika Institutu

(54) Fotomüqavimet

(57) İxtira elektron texnikasına
aidir. mehzi fotoelektron ci-
hazlara və kadmiyum-civə tel-
lurlarının berk mehlullan
eəsasında düzəldilmiş fotomü-
qavimətlərin istehsalında is-
tixadə edilə bilər. İxtiranın
məqsədi - cihazın etibarlılığını
artırmaqdır. Fotomüqavimət
səpfi örtük, onun üstündə
yerləşən nazik yanmkeçirici
monokristallik kadmiyum-civə
tellurid təbəqəsi, yanmkeçirici
təbəqənin hər səthində
yerləşən iki əsas və iki əlavə
aralığında aralığı olan
simmetrik çəkilmiş metallik
kontakt layından ibarətdir.
İxtira onunla fərqlənir ki,
yanmkeçirici təbəqənin ara-
lıqda yerləşən hissəsinə əlavə
metal lay çəkilib.

(71) Институт фотоэлектро-

НИИЭ

(72) Vazirov Xikmat Niyazi
ogly, Ibrahimov Ibrahim Namiq
ogly, Postavnichova Nelli
Mikaylovna

(54) Фоторезистор

(57) Изобретение относится к
области электронной техни-
ки, а именно к фотоэлектрон-
ным приборам и может
быть использовано при
выпуске фоторезисторов на
основе твердых растворов на
теллурида кадмия-ртути. За-
дача изобретения - повы-
шение долговечности повы-
бора. Фоторезистор содер-
жит сапфировую подложку,
расположенный на ней
тонкий полупроводниковый
монокристаллический слой
теллурида кадмия-ртути с
двумя основными и двумя
дополнительными метал-
лическими контактными сло-
ями, расположенными сим-
метрично на обеих поверх-
ностях полупроводникового
слоя с зазорами между ними.
Изобретение отличается тем,
что на часть поверхности
полупроводникового слоя,
расположенного в зазоре
между дополнительными ме-
таллическими контактными
слоями, нанесен дополни-
тельно металлический слой,
не соприкасающийся с ним.

(51) H 01 I 31/50

(21) N 94/000410 A

(22) 31.05.94

(71) Fotoelektronika Institutu

(72) Vəzirov Hikmət Niyazi
oğlu
(73) Fotoelektronika İnstitutu

(54) Elektron-optik çevirici

(57) İxtira elektron texnikası sahəsinə, məhz vakuumlu fotoelektron cihazlarına aiddir və elektron-optik çeviricilərin (EOÇ) istehsalında istifadə edilə bilər (məsələn böyük sürətlə axan proseslərin tədqiqində). İxtiranın həll etdiyi məsələ EOÇ əyilgənliyinin artırılması vasitəsi ilə onun e'tibarlılığının və ayırdetmə qabiliyyətinin artırılmasıdır. Məsələ onunla həll olunub ki, fotokatodla altlığı, silindrik şüşə vakuumlu örtüyü, lüminessent ekranı və elektron təsvirinin açılma sistemini daxil edən EOÇ-də çeviricinin silindrik törədəninin uzunluğunun heç olmazsa bir hissəsi iki tərəfi hermetik qapadılmış identik radial ölçüləri olan vakuumlu örtüyü yaradan silfondan düzəldilib.

(71) Институт фотоэлектроники

(72) Везиров Хикмет Нийази
оглы

(73) Институт фотоэлектроники

(54) Электронно-оптический преобразователь

(57) Изобретение относится к области электронной техники, а именно к вакуумным фотоэлектронным приборам и может быть использовано при изготовлении электронно-оптических преобразо-

вателей (ЭОП), предназначенных, например, для исследования быстропротекающих процессов. Задачей изобретения является повышение надежности, транспортабельности и пространственной и временной разрешающей способности ЭОПа за счет увеличения его гибкости (деформируемости). Задача решена тем, что в электронно-оптическом преобразователе, включающем подложку с фотокатодом, цилиндрическую стеклянную вакуумированную оболочку, люминесцентный экран и систему развертки электронного изображения, по крайней мере одна часть преобразователя по длине образующей цилиндра выполнена в виде сильфона с идентичными радиальными размерами, герметично сваренного с обеих сторон, образуя вакуумированную оболочку оптического преобразователя.

Bölmə 3. Düzəlişlər

Раздел 3. Поправки

İxtiralar.**Изобретения.**

1997- ci ilin 1 saylı Rəsmi bülletendə dərc olunmuş P960041 sayılı ixtiraya görə patentə dair məlumatda ixtiranın rus dilində olan adı aşağıda göstərilən kimi oxunmalıdır:

В информации, опубликованной в Официальном бюллетене N1 за 1997 год наименование изобретения, соответствующего патенту P960041, должно читаться следующим образом:

«Способ получения лечебно-диетического кисло-молочного продукта»

Əmtəə nişanları.**Товарные знаки.**

1997- ci ilin 1 saylı Rəsmi bülletendə dərc olunmuş N950002 sayılı əmtəə nişanının təsviri aşağıda göstərilən kimi olmalıdır:

В информации, опубликованной в Официальном бюллетене N1 за 1997 год изображение товарного знака, соответствующего свидетельству N950002 показано ниже:

Bölmə 4. Sənaye mülkiyyəti obyektlərinə görə mühafizə sənədlərindən çıxan hüquqların lisenziya müqaviləsilə və ya güzəşt edilmə yolu ilə verilməsi və bunun Azərbaycan Respublikasının Dövlət Reyestrində qeyd olunması barədə mə'lumat.

Раздел 4. Извещения о лицензионных договорах и договорах на уступку охранных документов, внесенных в Государственный реестр Азербайджанской Республики.

İXTİRALAR

36 qeydiyyat nömrəli lisenziya Azərbaycan Respublikasının 960021 sayılı «Qum təzəhürü qıyudibi zonasının möhkəmləndirilməsi usulu» adlı ixtiraya görə patentdən çıxan hüququn istifadəsi üzrə qeyri müstəsna lisenziya verilib.

Lisenziar: Azərbaycan Elmlər Akademiyası Dərin Neft və Qaz Yataqları Problemləri İnstitutu

Lisenziat: «Suraxanef» Neft və Qaz Sıxartma İdarəsi (NQÇİ)

Fəaliyyət ərazisi: lisenziatın ərazisi

Qeydiyyat tarixi: 16 iyul 1998-ci il

Fəaliyyət müddətinin bitdiyi tarix: 16 iyul 2003-cü il.

Изобретения.

01. Неисключительная лицензия на патент 960021 «Способ крепления призабойной зоны пескопроявляющих скважин».

Лицензиар: Институт проблем глубинных нефтегазовых месторождений Академии Наук Азербайджанской Республики.

Лицензиат: НГДУ «Сураханефть»

Территория договора: территория лицензиата.

Дата регистрации: 16 июля 1998 года.

Дата окончания действия договора: 16 июля 2003 года.

Əmtəə nişanları.

01 qeydiyyat nömrəsi. Əmtəə nişanına dair Azərbaycan Respublikasının aşağıda göstərilən şəhadətnamələrin istifadəsi üzrə hüquqlar verilib:

Nişan	Qeydiyyat nömrəsi
1. CAPPY	980628
2. COCA-COLA (Butilkası)	960213
3. COCA-COLA (kiril/Kursivlə)	960198
4. COCA-COLA (Landor) and Trade Dress (Qırmızı səthdə)	980627
5. COCA-COLA (Kursivlə) II	960214
6. COCA-COLA və COCA-COLA Butilkası	960197
7. COCA-COLA LANDOR	960207
8. COCA-COLA LIGHT (Kursivlə)	960674
9. COKE	960212

10 COKE (kiri)	950708
11 COKE LIGHT	960202
12 DIET COCA-COLA (Kursimə)	950730
13 DIET COKE	950708
14 Dinamik lent şəkli (Ağ qara səthin üzərində)	950897
15 FANTA	960210
16 ФАНТА (kiri)	960200
17 ФАНТА Kiri hərfləri ilə dizayn (Eni)	970044
18 FANTA loqotip 88	950680
19 SPRITE	980630
20 СПРАЙТ (Kiri)	950704
21 SPRITE (Stylistik) I	960208
22 SPRITE (butlka) I	950696
23 BONAQUA	980629

Hüquqları verən tərəf: Amerika Birləşmiş Ştatlari Delaver Ştatının qanunlarına müvafiq olaraq təsis edilmiş, fəaliyyət göstərən, Amerika Birləşmiş Ştatlari, Corciya Ştatının, Atlanta Siti şəhərində «The Cola-Cola Company».

Hüquqları qəbul edən tərəf: «Balu Coca-Cola Bottlers Limited» müəssisəsi.

Fəaliyyət ərazisi: Azərbaycan Respublikasının ərazisi.

Fəaliyyət müddəti: 30 iyun 1999-cü ildə müqavilə öz qüvvəsini itirir.

02 qeydiyyat nömrəsi. Əmtəə nişanına dair Azərbaycan Respublikasının 971748 sayılı şəhadətnaməsinin istifadəsi üzrə hüquqlar verilib.

Nişanın: MARTELL

Hüquqları verən tərəf: MARTELL, of place Edouard Martell, Cognac, France.

Hüquqları qəbul edən tərəf: SOCIETE MARTELL & CIE, (also trading as MARTELL & Co) of place Edouard Martell, Cognac, France.

Fəaliyyət müddəti: məhdudlaşdırılmır.

Товарные знаки.

01. Уступка прав на следующие товарные знаки Азербайджанской Республики:

Знак	Номер регистрации
1. CAPPY	980628
2. СОСА-COLA (Бутылка)	960213
3. СОСА-COLA (Кириллический/Оригинал)	960198
4. СОСА-COLA (Лэндор) и Торговое Оформление (Красный фон)	980627
5. СОСА-COLA (Оригинал) II	960214
6. СОСА-COLA и СОСА-COLA Бутылка	960197
7. СОСА-COLA LANDOR	960207
8. СОСА-COLA LIGHT в оригинале	960674
9. СОКЕ	960212
10. СОКЕ (Кириллический)	950706
11. СОКЕ LIGHT	960202
12. DIET СОСА-COLA в оригинале	950730
13. DIET СОКЕ	950708
14. Динамичный ленточный девиз (Белым по Черному)	950697
15. FANTA	960210
16. ФАНТА (Кириллический)	960200
17. ФАНТА Дизайн на Кириллице (Новый)	970044
18. FANTA логотип 88	950680
19. SPRITE	980630
20. СПРАЙТ (Кириллический)	950704
21. SPRITE (Стилизованный) I	960208
22. SPRITE (Бутылка) I	950696
23. BONAQUA	980629

Сторона, передавшая права: THE СОСА-COLA COMPANY, корпорация организованная и существующая под законодательством Штата Делавер, Соединенные Штаты Америки.

Сторона, принявшая права: «Balu Coca-Cola Bottlers Limited», корпорация, организованная и существующая под законодательством Азербайджанской Республики.

Территория договора: территория Азербайджанской республики.

Срок действия: до 30 июня 1999 года.

02. Уступка прав на товарный знак Азербайджанской Республики: N 971748.

Знак: MARTELL

Сторона, передавшая права: MARTELL, of place Edouard Martell, Cognac, France.

Сторона, принявшая права: SOCIETE MARTELL
& CIE, (also trading as MARTELL & Co) of place Edouard
Martell, Cognac, France.

Срок действия: неограниченный.